

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA

EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Role České republiky v rámci bezpečnostní spolupráce Evropské unie a NATO
The Role of the Czech Republic Within the Framework of European Union and
NATO Security Cooperation

Student: Bc. Daniel Simonyan

Vedoucí diplomové práce: Ing. Radomír Kaňa, Ph.D.

Ostrava 2019

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání diplomové práce

Student:

Bc. Daniel Simonyan

Studijní program:

N6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor:

6210T004 Eurospráva

Téma:

Role České republiky v rámci bezpečnostní spolupráce Evropské unie
a NATO

The Role of the Czech Republic Within the Framework of European
Union and NATO Security Cooperation

Jazyk vypracování:

čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. NATO – vývoj a koncepce
3. Charakteristika a vývoj Společné bezpečnostní a obranné politiky Evropské unie
4. Analýza aktivit České republiky v bezpečnostní spolupráci EU a NATO
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

FALEG, Giovanni. *The EU's Common Security and Defence Policy*. Brussels: Centre for European Policy Studies, 2017. 228 s. ISBN 978-3-319-41306-8.

FOJTÍKOVÁ, Lenka a kol. *Postavení Evropské unie v podmínkách globalizované světové ekonomiky*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2014. 390 s. ISBN 978-80-248-3333-0.

WEISS, Tomáš. *Role policie a armády v Evropské unii: analýza evropské a národní úrovně s využitím případové studie České republiky*. Praha: Karolinum, 2014. 264 s. ISBN 978-80-246-2381-8.

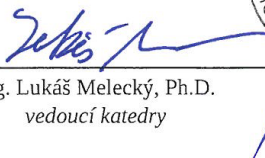
Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Radomír Kaňa, Ph.D.**

Datum zadání: 23.11.2018

Datum odevzdání: 26.04.2019

Ing. Lukáš Melecký, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci vypracoval samostatně.

V Ostravě dne 26.4.2019

.....
Bc. Daniel Simonyan

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat svému vedoucímu diplomové práce Ing. Radomíru Kaňovi, Ph.D., za odborné vedení, konzultace, za cenné rady a velice vstřícný přístup, kterým přispěl k vypracování této diplomové práce.

OBSAH

1	ÚVOD.....	5
2	NATO – VÝVOJ A KONCEPCE.....	7
2.1	POVÁLEČNÁ BEZPEČNOSTNÍ SITUACE V EVROPĚ A VZNIK NATO	7
2.1.1	Vývoj v 50. a 60. letech	9
2.1.2	Období 70. a 80. Let	13
2.1.3	NATO po ukončení studené války	14
2.1.4	NATO po roce 2000	16
2.2	NATO A SPOLUPRÁCE S EU	17
2.2.1	Problematika Kypru.....	19
3	CHARAKTERISTIKA A VÝVOJ SPOLEČNÉ BEZPEČNOSTNÍ A OBRANNÉ POLITIKY EVROPSKÉ UNIE	21
3.1	PRVNÍ KROKY V OBLASTI BEZPEČNOSTI	22
3.1.1	Evropské obranné společenství.....	23
3.1.2	BEZPEČNOSTNÍ SPOLUPRÁCE V 60. a 70. LETECH	24
3.1.3	80. léta.....	25
3.2	DRUHÝ PILÍŘ EU - SPOLEČNÁ ZAHRANIČNÍ A BEZPEČNOSTNÍ POLITIKA	26
3.2.1	Maastrichtská a Amsterodamská smlouva.....	28
3.2.2	Lisabonská smlouva.....	29
3.2.3	Institucionální a právní zabezpečení.....	29
3.3	SPOLEČNÁ ZAHRANIČNÍ A BEZPEČNOSTNÍ POLITIKA A NATO	32
3.3.1	EDA	32
3.3.2	PESCO	32
3.3.3	Aktuální spolupráce	35
3.3.4	Spolupráce EU a NATO podle ICDS	36
3.3.5	Obrana v roce 2019.....	37
4	AKTIVITY ARMÁDY ČESKÉ REPUBLIKY	39
4.1	ZMĚNY V ČESKÉ ARMÁDĚ V PRŮBĚHU 20 LET ČLENSTVÍ V NATO... ..	40
4.1.1	Letecká technika	40
4.1.2	Pozemní zbraně.....	42
4.2	VOJENSKÉ MISE AČR V RÁMCI NATO	43
4.3	OPERACE V RÁMCI EU	47
4.4	MISE V RÁMCI OSN.....	49
4.4.1	Budoucí zakázky obrněných vozidel a vrtulníků.....	51
4.5	DŮLEŽITÉ ZÁVAZKY	52
4.5.1	Plnění závazků pro výdaje na bezpečnost	52
4.5.2	Česká republika a PESCO	52
4.5.3	ČR a Evropská obranná agentura	54
4.6	EU, NATO A BUDOUCNOST ARMÁDY ČESKÉ REPUBLIKY	54
4.6.1	Koncepce výstavby armády České republiky 2025.....	55
4.6.2	Globální strategie Evropské unie.....	58
5	ZÁVĚR	60
	POUŽITÉ ZDROJE.....	62

SEZNAM ZKRATEK.....	70
SEZNAM TABULEK	72
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	72

1 ÚVOD

Současná světová ekonomika je velmi dynamicky se vyvíjející systém, a to nejen v oblasti ekonomické, ale i bezpečnostní. Tématikou bezpečnosti se zabývají politici na celém světě. Ať už se jedná o migrační krizi v Evropě, konflikty na Blízkém Východě, změny politických režimů v Africe nebo o politické napětí mezi světovými velmocemi jako je Rusko, Čína a Spojené státy americké. NATO a EU hrají klíčovou roli v řešení a stabilizaci celé řady konfliktů, nejenom na území Evropy, ale po celém světě. Spolupráce NATO a EU v budoucnosti má být ještě intenzivnější, jelikož bezpečnostní plány Evropské unie se zaměřují na její větší soběstačnost, ale zároveň i na intenzivnější partnerství s NATO. Pro Českou republiku je členství v NATO a EU bytostně důležité, a proto se mimo jiné zaměřuje i na modernizaci vojenského vybavení, aby v budoucích letech hrála zásadnější roli ve společném úsilí řešení globálních problémů a tím upevnila partnerství s NATO a bezpečnostními strukturami Evropské unie.

Česká republika se aktivně zapojuje do vojenských misí jak pod vedením EU, tak i NATO a OSN. Cílem diplomové práce je na základě analýzy příslušných aktivit Armády České republiky charakterizovat její roli v rámci bezpečnostních aktivit Evropské unie a NATO.

V rámci této diplomové práce byla rovněž formulována následující hypotéza: „Současné mise a operace Bezpečnostní a obranné politiky EU jsou v současnosti klíčovými zahraničními aktivitami Armády České republiky“.

Při vypracovávání této diplomové práce byly z vědeckých metod použity především analýza, syntéza a komparace.

Diplomová práce se skládá ze tří hlavních kapitol zaměřujících se na teoreticko-historickou a analyticko-praktickou problematiku. Teoretická část práce (první kapitola) pojednává o vzniku a vývoji NATO, přičemž popisuje i počátky spolupráce s EU. Druhá kapitola charakterizuje vývoj Společné bezpečnostní a obranné politiky Evropské unie od prvních kroků Společenství v 50. letech 20. století, přes zařazení zahraniční a bezpečnostní politiky do druhého pilíře EU, až po současné klíčové aktivity v rámci PESCO. Dále je tato kapitola věnována institucionálnímu a právnímu zabezpečení danému Lisabonskou smlouvou a aktuální spolupráci EU a NATO.

Analytická (třetí) část této diplomové práce je zaměřena především na aktivity Armády České republiky. Je zde charakterizována materiální vybavenost AČR a její aktivity v rámci

vojenských misí NATO, EU a OSN, na základě, kterých je možné hodnotit roli ČR (a její armády) v rámci Společné zahraniční a obranné politiky EU a NATO. Dále se kapitola věnuje vybraným oblastem Globální strategie EU a Koncepce výstavby AČR 2025, které ukazují směry budoucího vývoje ČR a EU v oblasti bezpečnosti.

2 NATO – VÝVOJ A KONCEPCE

2.1 Poválečná bezpečnostní situace v Evropě a vznik NATO

Po ukončení druhé světové války se geopolitické síly ve světě značně změnily a vytvořily se v podstatě dva bloky. První blok představoval Svaz sovětských socialistických republik. Protiváhou takzvaného východního ekonomického, ale převážně vojenského bloku, se stala Severoatlantická aliance, která slučovala státy Bruselského paktu¹ (Belgie, Nizozemsko, Lucembursko, Francie, Spojené království) a další země Evropy včetně Československa, a to v oblasti bezpečnosti, vytvořením vojenské struktury NATO, která měla za následek hlubší spolupráci členských států také v oblastech zahraniční politiky. Po druhé světové válce se tak projeví rozdílné zájmy USA a SSSR. Sovětský svaz se snažil hlavně o upevnění pozice ve východní a střední Evropě pomocí takzvané „sovětizace“, naopak Spojené státy se zaměřily na omezení dalšího rozšiřování SSSR a na podporu poválečné rekonstrukce západních demokracií, právě i prostřednictvím Severoatlantické aliance (Kříž, 2006).

V některých publikacích (Europe from War to War, 2017) se objevují názory, že SSSR už ve druhé světové válce sledoval expanzivní cíle a počítal s vytvořením rozsáhlého sovětského bloku. Před vypuknutím války však SSSR nepatřil k uznávaným evropským velmocem. Formování Stalinových představ o poválečném uspořádání území střední Evropy začalo po přepadení Sovětského svazu Německem a počítalo s posunem sovětských hranic. SSSR svým podílem na porážce nacistického Německa získal jistou prestiž, část sovětských důstojníků získala příležitost nastoupit do hospodářských i politických funkcí, v zemích sovětské zájmové sféry pak byly nově vytvořené vlády obsazovány sovětskými stoupenci. Navíc se uskutečnila řada majetkových přesunů a sociálních reforem a územních změn, a to vše působilo jako zdroj iluzí o správné podstatě sovětského systému. Sovětský svaz se tedy postupně rozrůstal a jeho moc sílila (Reiman a kol., 2013).

V poválečných letech hleděly západoevropské země a jejich severoameričtí spojenci na expanzivní politiku SSSR s obavami. Po válce totiž zavládlo odhodlání nedopustit, aby se ještě někdy opakovaly hrůzy války, tím spíše, že druhá světová válka byla v mnoha ohledech daleko ničivější a delší, než první světová válka (Eichler, 2014).

---

¹ Bruselský pakt byl podepsán 17. března 1948 mezi Belgií, Francií, Lucemburskem, Nizozemskem a Spojeným královstvím. Jedná se o kolektivní obranu ale také spolupráce v oblastech kultury, hospodářství a vojenství.

Přestože západoevropské státy zredukovaly svou výzbroj a demobilizovaly armády, Sovětský svaz své vojenské kapacity zachovával. Proto ještě před vznikem Severoatlantické aliance předcházelo v roce 1948 přijetí Bruselské smlouvy pěti státy západní Evropy, ke kterým patřila Belgie, Francie, Lucembursko, Nizozemsko a Spojené království (Ministerstvo obrany České republiky, 2019).

Zakládajícím dokumentem Severoatlantické aliance se v roce 1949 stala Washingtonská smlouva, podepsaná celkem dvanácti zeměmi Evropy a Severní Ameriky. Všech dvanáct států se ve smlouvě zavázalo, že budou společně „hájit svobodu, společné dědictví a kulturu svých národů, založenou na zásadách demokracie, svobody jednotlivce a právního řádu“ (Fidler a Mareš., 1997).

K původním pěti státům Bruselské smlouvy přibyly Spojené státy, Kanada, Dánsko, Island, Itálie, Norsko a Portugalsko. Zásadním cílem NATO bylo již od počátku zajištění kolektivní bezpečnosti všech zemí (Ministerstvo obrany České republiky, 2019).

Je však nutné doplnit, že po válce značně vzrostly význam i síla USA, jediné země, která během druhé světové války nezchudla, nýbrž zbohatla. USA zesílily svůj průmysl, navýšily zlaté rezervy a zvedly životní úroveň svých obyvatel. USA měly v poválečných letech nejmodernější a nejsilnější vojenské letectvo i námořnictvo. Na druhou stranu se SSSR sice oficiálně stal vítězem druhé světové války, ale lidské ztráty byly obrovské, a SSSR byl oslaben zničenou infrastrukturou, továrnami i civilními oběťmi. Přestože SSSR v prvních poválečných letech zdvojnásobil průmyslovou produkci, znatelně zaostával za USA (Eichler, 2014).

Po druhé světové válce však nevznikla pouze Severoatlantická aliance, požadavek na vytvoření mezinárodní organizace na ochranu světového míru přinesl také vznik Organizace spojených národů (OSN) 24.10.1945, kdy byla charta ratifikována Čínou, Francií, Sovětským svazem a USA. Jeho rozhodujícím orgánem se stala Rada bezpečnosti. Přes snahu mnoha států zabránit dalším válkám a zabezpečit světový mír však krátce po druhé světové válce začala takzvaná „studená válka“ (stav politického a vojenského napětí mezi Sovětským svazem a jeho satelitními zeměmi a západními státy v čele s USA. Její intenzita sílila ve druhé polovině 20. století. Spory mezi demokratickou částí světa a sovětskou totalitou neměly jednoznačnou podobu boje dobra a zla, neboť ani jedna strana nerespektovala Všeobecnou deklaraci lidských práv ve všech konfliktech jako Jomkipurská válka, válka ve Vietnamu a v Afghánistánu. Přestože odstrašující síla jaderných zbraní zabránila vzniku další světové války, nedokázala eliminovat zástupné konflikty v zemích třetího světa. Po roce 1947, tedy již dva roky po

ukončení druhé světové války, obě velmoci vzájemně zpochybňovaly svou legitimitu, a nebyly ochotny k žádným diplomatickým jednáním (Smolík, 2014).

Poválečná situace ve světě byla dle mnoha autorů nejistá. Vítězství Velké Británie ve válce jí zajistilo poměrně velké mocenské postavení. Spolu s oběma velmocemi, tedy se Spojenými státy a Sovětským svazem, také díky svému postavení měla Británie i jakousi mezinárodní zodpovědnost. Přestože ve světě existoval velký tlak na zachování míru, pomoc ostatním zemím a obnovu území zničených válkou, zásadním úkolem všech národních vlád zůstávala především obnova jejich vlastního území a vnitřního uspořádání (Wevill, 2012).

Přestože po konci druhé světové války zavládlo u mnoha států světa přesvědčení, že válečné hrůzy už se nesmí opakovat a zakládání mezinárodních organizací mělo v kolektivní bezpečnosti pomoci, ve skutečnosti se následující léta a desetiletí vedly v duchu dalšího soupeření států, vraždění civilistů, a hrozeb nových konfliktů, dokonce až hrozeb jaderného útoku.

2.1.1 Vývoj v 50. a 60. letech

Evropa a severní Amerika jsou již po celá staletí spojená, a to jak kulturně, tak i demograficky, ekonomicky, vojensky a politicky. Tento jedinečný vztah, který se nevyskytuje v žádných jiných regionech světa, má za následek hlubokou spolupráci a partnerství těchto dvou územních celků. Počátky současného transatlantického vztahu se nachází ve strategických cílech ochrany svobody a bezpečnosti všech členských států, a to díky potřebě politické a ekonomické integrace západní Evropy po druhé světové válce, aby se předešlo dalším konfliktům a válkám. Byl vytvořen Marshallův plán, který měl obnovit hospodářství evropských válkou zničených zemí díky finanční pomoci, a to jako prevence rozšíření chudoby a tím pádem také i komunismu v Evropě. Tímto úkolem byl pověřen tehdejší americký ministr zahraničí generál George Marshall, který se v březnu 1947 účastnil Moskevské konference o budoucnosti Německa a předvídal budoucí vývoj v Evropě, kdy kvůli chudobě a nedostatku potravin budou lidé nespokojeni a vytvoří se lepší předpoklady pro vzestup komunistických stran, proto v roce 1947 byl vytvořen Marshallův plán pomocí kterého, bylo půjčeno a darováno zhruba 13 miliard USD. Jako protiváha Marshallová plánu Sovětský svaz vytvořil roku 1949 Radu vzájemné hospodářské pomoci. Jak bylo uvedeno, nutnost kolektivní obrany proti ohrožení ze strany tehdejšího sovětského svazu mělo za následek zřízení organizace NATO v roce 1949 (Fojtíková, 2014).

Období padesátých let 20. století je často charakterizováno jako období studené války. Přestože ve skutečnosti trvala studená válka mnohem déle, konkrétně více než čtyři desetiletí, padesátá léta byla specifická. Politické i vojenské napětí mezi aktéry studené války postupně narůstalo, přičemž na počátku vyzníval tento konflikt ve prospěch USA. Přestože USA propagovaly bezpečnost zemí i zabránění dalším válkám, nedůvěra vůči SSSR se odrazila v administrativě amerického prezidenta Trumana, který začal s budováním vojenských základů. Jedna z velkých mezinárodních politických krizí byla vyvolána i válkou v Koreji v letech 1950 až 1953 (Eichler, 2014).

Pro NATO a západní státy znamenala válka v Koreji jen potvrzení obav z expanzivních cílů SSSR. Členské státy NATO tedy ještě více zdokonalily své vojenské struktury, a k NATO přistupovaly další státy. Díky takzvanému „ochrannému deštníku“, tedy vojenské spolupráci dosáhlo NATO stability a evropské hospodářské spolupráce a integrace. V průběhu studené války byla role Severoatlantické aliance jasně definována (Natoaktual, 2000 a).

Interpretace studené války, která je jakýmsi symbolem soupeření „Východu“ a „Západu“, se v jejím průběhu měnila. Právě v 50. letech, v počátcích tohoto konfliktu a v čase zvýšeného napětí v mezinárodních vztazích, se prosadil takzvaný tradicionalismus. Ten veškerou odpovědnost za vznik studené války přisuzoval agresivní politice Sovětského svazu a jeho komunistické totalitě, která byla v rozporu se zásadami liberální demokracie. V 60. letech se pak začali prosazovat takzvaní revizionisté, kteří odmítali jednostranné zavinění Studené války Sovětským svazem a zdůraznili podíl USA. Kriticky hodnotili především skutečnost, že Trumanova politika se rozcházela s předchozí Rooseveltovou koncepcí spolupráce se Sovětským svazem. Později se prosadila takzvaná postrevizionistická interpretace, která částečně souhlasila s revizionisty, a sovětské jednání chápala jako snahu o zajištění národních zájmů (Náplavka, 2010).

Do druhé poloviny 50. let tedy svět vstupoval rozdělený na Východ a Západ. Soupeření mezi těmito dvěma bloky se odehrávalo jak v technologické rovině, tak i v rovině politické, ideologické i kulturní. Společenské napětí se významně projevilo v Polsku v roce 1956 při povstání dělníků a téhož roku v Maďarsku při masovém ozbrojeném povstání. Napětí mezi oběma bloky se projevilo také v oblasti Suez, kde egyptská vláda, sympatizující s komunistickým režimem, znárodnila Suezský průplav. Druhá polovina 50. let bývá nazývána soupeřením o „dobyty vesmíru“. Zpočátku byl v této oblasti úspěšnější Sovětský svaz, který v roce 1957 vypustil do vesmíru první umělou družici a v roce 1961 do vesmíru vyslal prvního

kosmonauta Jurije Gagarina. V roce 1955 byla podepsána takzvaná Varšavská smlouva, s oficiálním názvem: “Smlouva o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci“, která představovala jakýsi protipól Severoatlantické aliance a která potvrdila spojení Sovětského svazu a evropských zemí spadajících do jeho mocenské sféry. V tomto období byla v Evropě vytvořena iniciativa pro založení společného trhu a rozšíření sektorové spolupráce v oblasti jaderné energetiky. Beyenův plán pro celní unii se stal základním dokumentem pro země Beneluxu na konferenci v Messině o vytvoření společného trhu a spolupráci v oblasti jaderné energetiky. V listopadu 1955 bylo dosaženo kompromisu o cílech a formě nových organizací a do roku 1956 Spaakův výbor vypracoval dokument s návrhem dvou organizací Evropského hospodářského společenství (EHS) a Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom). V roce 1957 pak vzniklo na základě římských dohod Evropské hospodářské společenství (EHS). Na přelomu 50. a 60. let pokračoval dekolonizační proces v Africe (Bednařík a kol., 2011).

V 50. letech se USA potýkaly s vnitřními problémy, přičemž jedním z nich bylo sílení hnutí afroamerického obyvatelstva za lidská práva v čele s Martinem Lutherem Kingem (Bednařík a kol., 2011).

Počátek 60. let bývá některými autory spojován především s datem 1961 a termínem „Berlínská zeď“. Už v roce 1946 přednesl Winston S. Churchill na univerzitě ve Fultonu projev, ve kterém zmínil slavnou větu, že „napříč celým kontinentem byla spuštěna železná opona“. Projev se také věnoval analýze situaci v Evropě a také nutností, aby OSN byla skutečně užitečná v oblastech zabezpečení míru a demokracie. Jako železná opona se později označovalo i osazení hranic mezi východním a západním Berlínem pomocí ostnatého drátu, následně i skutečnou zdí v roce 1961. Byla tak uzavřena hranice mezi NDR a SRN v Berlíně (Rottman, 2009).

Rok 1962 pak představoval jeden ze zásadních momentů, kdy se svět ocitl doslova na pokraji války během takzvané karibské krize. Americký prezident J.F.Kennedy totiž získal snímky sovětských základů na Kubě, které ukázaly zařízení pro instalaci sovětských jaderných raket středního doletu. Kennedy vyhlásil námořní blokádu Kuby a vyzval SSSR ke stažení raket. Sovětský svaz nakonec rakety demontoval a karibská krize oslabila pozici N.S.Chruščova ve vedení KSSS. O rok později, v roce 1963, Američany zasáhl atentát na prezidenta Kennedyho. Následujícího roku, 1964, byla zahájena ve Vietnamu, která s kolísající intenzitou vojenských akcí trvala až do roku 1975. Konflikt vešel do historie jako vojenská akce vedená s velkou bezohledností a krutostí, například při masakru ve vietnamské vesnici My Lai, ve které

došlo k masové vraždě asi 347 civilistů. Vojáci, 23. pěší divize Americké armády 16. března spáchali jeden z největších válečných zločinů v době války ve Vietnamu, kdy došlo ke znásilnění, mučení a zabití obyvatel uvedené vesnice (Bednařík a kol., 2011).

Válku ve Vietnamu vedly USA nezákonně, bez mandátu OSN, a nakonec Spojeným státům úspěch nepřinesla. V průběhu války zemřelo zhruba 1 400 000 vojáků, přičemž největší ztráty zaznamenal Severní Vietnam a NLF (1 100 000 vojáků) a také Jižní Vietnam (250 000 vojáků), (Ganser, 2017).

V témže roce, 1964, kdy byla zahájena válka ve Vietnamu, provedla Čína úspěšnou jadernou zkoušku, čímž se stala další jadernou mocností, a narušila tak bipolární rozdělení světa. V šedesátých letech zde Mao Ce-tung zahájil takzvanou kulturní revoluci, která měla přinést myšlenkovou modernizaci čínské společnosti, a v praxi docházelo k masovým vraždám. Miliony osob byly uvězněny, hospodářství země bylo zcela zničeno. Mezi Izraelem a arabskými zeměmi dál rostlo napětí, které vyvrcholilo v roce 1967 šestidenní válkou. Šestidenní válka znamenala porážení egyptské armády a okupaci Sinajského poloostrova izraelskými vojáky (Bednařík a kol., 2011).

V průběhu 50. a 60. let tedy bez nadsázky celý svět zažíval velké konflikty, hrozby i vraždění civilistů. Hrozba jaderného útoku a neschopnost smíru dvou světových velmocí znamenala vznik dalších a dalších konfliktů. Co se týká Severoatlantické aliance, její cíl byl v průběhu zkoumaných dvou desetiletí zřejmý. Nejdůležitějším posláním NATO bylo zajištění kolektivní obrany. Co se týká důležitých milníků v Alianci, v 50. letech o vstup do NATO požádaly Turecko a Řecko, později se členem stala i Spolková republika Německo. Prvním vrchním velitelem spojeneckých vojsk v Evropě (SACEUR) se stal generál Eisenhower a prvním generálním tajemníkem NATO byl jmenován lord Hastings Lionel Ismay. Přání o vstup do NATO projevil také Sovětský svaz, ale návrh byl odmítnut. V září roku 1949 proběhlo první zasedání Severoatlantické rady ve Washingtonu za přítomnosti ministrů zahraničních věcí pod vedením státního tajemníka Deana Achesona. Rozhodlo se o vytvoření Výboru pro obranu a založení vojenského výboru. O rok později se na zasedání v New Yorku diskutovalo o problematice obrany území členských zemí NATO, a proto byla přijata vojenská doktrína o předem nastavené obraně pro území Evropy (Natoaktual, 2000 b).

Co se týká NATO a důležitých událostí v 60. letech, francouzská vláda v březnu roku 1959 vyjmula své vojenské jednotky z integrovaného vojenského systému NATO, později z vojenského integrovaného systému NATO vystoupilo také Řecko, a to na protest proti postoji

NATO k řešení turecké invaze v Kypru. Bylo otevřeno nové velitelství NATO v Bruselu, a například také bylo schváleno takzvané dvojí usnesení, kdy bylo rozmístěno více než 500 nových amerických raket středního doletu v západní Evropě (Natoaktual, 2000 c).

2.1.2 Období 70. a 80. Let

70. a 80. léta je možné charakterizovat jako pokračující bipolární rozdělení světa, které nedávalo jednotlivým státům jinou možnost, než „patřit“ k Západu nebo k Východu. Postupně se v průběhu tohoto dvacetiletí dařilo ohniska napětí zmírňovat, k čemuž přispělo ukončení války ve Vietnamu, i podpis smlouvy SALT 1 o omezení počtu mezikontinentálních balistických raket (Bednařík, 2011).

V roce 1972 navštívil americký prezident Richard Nixon Čínu a jejího představitele Mao Ce-tunga, který pronesl velmi výstižnou větu. V překladu zní: „Tchajwan – to je malý problém. Velkým problémem je svět“ (Nálevka 2010, s. 148).

Některá ohniska napětí stále zůstávala, například na blízkém východě nebo v Severním Irsku. Rozpory v Severním Irsku, odstartovaly na konci 60.let a ohnisko bylo v náboženství, jelikož irští nacionalisté jsou katolíci a Britové protestanti. Konflikt nastal při zavedení bezsoudního uvěznění nacionalistů považovanou za diskriminaci katolíků. Dále v 70. letech nastaly ropné krize, které měly vliv nejen kontinentální ale také celosvětové. První ropný šok nastal kdy země OPEC snížily nabídku ropy o 5 % a to jako reakce na nepovedený útok arabských zemí na Izrael v takzvané Jomkipurské válce která byla odvetná akce na dobytí Sinajského poloostrova Izraelskou armádou v roce 1967. Země OPEC jakožto největší producenti ropy, mohly ovlivnit cenu ropy, která se po snížení vývozu zvýšila o 128 %. Druhý ropný šok nastal v roce 1979 a to kvůli Íránské revoluci, kdy nový islámský režim snížil vývoz ropy. Cena ropy má vliv na celosvětovou ekonomiku, a to převážně pro země jako jsou USA a Japonsko, kteří patří mezi největší dovozce ropy (Bednařík, 2011).

Závody v jaderném zbrojení představovaly zdroj stálého napětí v dlouhotrvající době studené války. K dočasnému uklidnění vztahů došlo podepsáním Závěrečného aktu Helsinské konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (KBSE) v roce 1975 (Smolík, 2014).

KBSE podepsalo celkem 33 evropských zemí včetně Československa. Napětí se však opět zvýšilo na konci 70. let invazí SSSR do Afghánistánu. USA vyjádřily svůj nesouhlas se sovětskou invazí i neúčastí na letních olympijských hrách v Moskvě v roce 1980 (Bednařík, 2011).

Přelom 70. a 80. let představoval poměrně velké mezinárodní napětí, ale osmdesátá léta, a zejména jejich druhá polovina představovala fázi uvolnění (Eichler, 2014).

V roce 1982 se členem Severoatlantické aliance stalo Španělsko. V roce 1983 potvrdilo NATO rozmístění nových raket středního doletu, současně však v následujících letech mělo být ze západní Evropy staženo 1400 taktických jaderných zbraní (Natoaktual, 2000 d).

Počátek 80. let znamenal velký přelom pro Polsko, kde v roce 1980 došlo ke stávce dělníků. Ti vytvořili odborovou organizaci zvanou Solidarity, jejíž počet členů se postupně vyšplhal na sedm milionů. Solidarity požadovala politické reformy, ale o rok později vyhlásil nově jmenovaný ministerský předseda generál Wojciech Jaruzelski v zemi výjimečný stav a situace v zemi byla "stabilizována". Aktivitu Solidarity podporoval i Karol Wojtyla, který se stal papežem v roce 1978 jako Jan Pavel II. Přelom 70. a 80. let představoval zvýšené napětí i z důvodu zvolení Ronalda Reagana novým americkým prezidentem. Reagan byl totiž zastáncem tvrdé politiky vůči Sovětskému svazu. Mezinárodní napětí se nejvíce zklidnilo po zvolení Michaila Gorbačova generálním tajemníkem KSSS (Bednařík, 2011).

V 80. letech se situace postupně uvolňovala a v roce 1989 prohlásili americký prezident G. Bush a generální tajemník Sovětského svazu M. Gorbačov na schůzce na Maltě, že studená válka skončila. V téže době také padla „berlínská zeď“ (Smolík, 2014).

2.1.3 NATO po ukončení studené války

Přelom 80. a 90. let představoval vnitřní zhroucení socialistických států a rozpad bipolárního uspořádání světa. Počátkem 90. let představili Ashton Carter, William Perry a John Steinbrunner nový koncept kooperativní bezpečnosti, která spočívá v prevenci hrozby pomocí politických kroků a následné použití vojenské dimenze v případě eskalace hrozby, a to i v případě neexistence bezprostřední hrozby ze strany protivníka. Místo původního konceptu, jak čelit agresi protivníka, se zaměřili na samotnou prevenci vzniku hrozby, a to zejména regulací akumulace vojenské síly a znemožnění agrese. Tento koncept představoval strategii nového mezinárodního prostředí. Různých modelů a konceptů bezpečnosti existovalo více, nicméně pro potřeby Severoatlantické aliance se používal koncept zaměřený na politickou a vojenskou dimenzi bezpečnosti. Bezpečnost byla chápána jako nedělitelná a není možné ji pro jeden stát zajistit na úkor jiných. Hlavní myšlenkou konceptu kooperativní bezpečnosti NATO nebylo usilování o bezpečnost konkrétního státu, nýbrž ve spolupráci s ostatními státními aktéry zajistit bezpečnost pro všechny (Kříž, 2006).

Konec 20. století a počátek 21. století znamenal nikoliv již bipolární, ale globalizovaný svět. V globalizovaném světě se však začaly objevovat jiné, nové bezpečnostní hrozby a rizika. Hrozby to byly rozptýlené, ne již tak jednoznačné, a bylo obtížné jim čelit. Jednalo se například o terorismus, obchod s drogami, šíření zbraní hromadného ničení nebo obchod s lidmi a další závažné hrozby a trestné činy. Spolu s rostoucí globalizací, posouváním a rozšiřováním státních cílů a zájmů, se také začal rozšiřovat okruh různých spojenců. Zárukou bezpečnosti a základními kameny jakési jistoty se staly mezinárodní organizace NATO, OSN a EU. Svět se rychle začal měnit, a NATO prošlo reformou, určilo nové hlavní priority. Změnu cílů NATO charakterizuje výrok: „NATO přesahuje Evropu, protože dosah terorismu nezná žádné hranice“ (Cabaniss a kol., 2005).

Eichler a Šedivý (1995) ve svém příspěvku shrnují hlavní rysy mezinárodní situace po skončení studené války. Jedná se o následující rysy:

- změna systému mezinárodních vztahů,
- rizika postkonfrontačního období,
- směrem k zvládání krizí a předcházení konfliktům.

Starý bipolární systém byl překonán, nový však ještě nebyl připraven. Bezprostřední reakcí na konec studené války byl idealismus, očekával se harmonický vývoj evropského společenství hodnot, hovořilo se o novém mezinárodním řádu. Vývoj po roce 1990 poznamenaný válkou v Perském zálivu a v bývalé Jugoslávii a aktivitou militantního islámu, ale naděje idealistů nepotvrdil. Realisté pak předpokládali „střet civilizací“, kdy primární zdroje konfliktu nebudou ideologické, ani ekonomické, ale kulturní. Střety se budou odehrávat jak na „mikroúrovni“, v místech teritoriálního kontaktu mezi civilizacemi, tak na „makroúrovni“, mezi jednotlivými státy. Přestože byla oslabena hrozba globálního konfliktu, objevily se nové nejistoty a rizika. Pro západní Evropu byla typická integrační tendence, projevovaná formou upevňování ekonomické i bezpečnostní spolupráce, přičemž nejvíce se angažovalo SRN, Velká Británie, Francie, ale také Itálie, Španělsko a země Beneluxu. Naopak tendence dezintegrace byly typické pro východní Evropu.

Rizika postkonfrontačního období spočívala zejména v rozptylu moci, ale tím i rozptylu rizik. Objevovala se nová četnější rizika, u kterých bylo složitější analyzovat jejich podstatu a předpovědět jejich působení. Vzrostl potenciál nepřímého ohrožení. Například v roce 1993 došlo k 22 válečným konfliktům po celém světě, z nichž ale ani jeden není možné považovat

za „klasickou“ válku mezi státy. Konflikty nelze přesně specifikovat jako válečné konflikty ale spíše jako teroristické útoky a regionální konflikty, které jsou cílené, aby oslabily protivníka. Tyto konflikty lze nazvat jako asymetrické války, které spočívají v odlišném uvažování protivníka s cílem maximalizovat vlastní výhody a využít slabých stránek protivníka. Mezi vlastní výhody lze zařadit například terén počasí a další charakteristické rysy v dané krajině. Znepokojující také byly statistické údaje, které se týkaly rozdílů mezi státy a jejich obyvateli, například že ve vyspělých zemích žilo jen 16 % světové populace, nebo že pětina nejbohatších zemí světa spotřebovávala 82 % světových příjmů, a naopak pětina nejchudších zemí světa pouze 1 % světových příjmů. Postkonfrontační doba tedy vyžadovala, aby všechny státy svou bezpečnostní politiku odvozovaly nikoliv od národních zájmů, nýbrž od zájmu o bezpečnost mezinárodní, která byla založena na třech základních pilířích, a to odstrašování, stabilitě a solidaritě.

Společné zvládání krizí a spolupráce při předcházení konfliktů se stalo základním předpokladem pro překonávání bariér mezi státy, které ještě před nedávnem oddělovala železná opona (Eichler a Šedivý., 1995).

Jako program, který předznamenal transformaci NATO, bývá nazýván program Partnerství pro mír, který vznikl roku 1994. Cílem programu bylo posilovat stabilitu a omezovat hrozby pro mír. Partnerské země si mohou vybrat jednu z 1 600 aktivit a oblastí, ve kterých budou s NATO spolupracovat, a následně je vypracován dvouletý plán spolupráce (Natoaktual, 2000 e).

2.1.4 NATO po roce 2000

NATO v současnosti popisuje svoje cíle a působení následovně. NATO je politickou a vojenskou aliancí, která si za cíl klade především kolektivní obranu svých členů a zachování demokracie a míru v oblasti severního Atlantiku. NATO spojuje země Evropy a Severní Ameriky, čímž vytváří jedinečnou transatlantickou vazbu pro politickou a bezpečnostní spolupráci. Od založení Aliance se toho mnoho změnilo a NATO čelí širšímu spektru bezpečnostních problémů a hrozeb, od šíření zbraní hromadného ničení, přes kybernetické útoky, až po terorismus a další nebezpečí. Hlasování v NATO respektuje všechny své členy, a proto jsou si hlasy všech členů rovny a rozhodnutí musí být jednomyslné (Natoaktual, 2000 f).

Velmi důležité jsou v současnosti summity NATO, což jsou pravidelně pořádané schůzky nejvyšších představitelů vlád členských zemí, na základě, nichž mohou být do aliance

přizvání noví členové nebo na základě nichž mohou vznikat další strategické cíle a být řešeny důležité mezinárodní otázky (Natoaktual, 2018).

Summit ve Varšavě v roce 2016 řešil otázky posilování kolektivní obrany a odstrašování, i námořní operace týkající se uprchlické krize. Zahraniční odborníci v době varšavského summitu, který se konal v roce 25. výročí ukončení studené války, uvádějí, že NATO v dnešních dnech čelí mnoha výzvám, a to jak nově vzniklým, tak i těm, které se objevily již v historii. Jaké velké problémy byly zmiňovány nejen terorismus a nové globální bezpečnostní hrozby, ale také ruská agrese na Ukrajině i radikální islám a teroristické útoky v Evropě, jejichž četnost dokázala, že dosavadní snaha zabraňování těchto útoků nebyla dostatečná. Jedna z velkých výzev je ale problém vnitřních neshod, konkrétně neochota členů plně se zavázat k posílení bezpečnosti a aliance samotné a neochota přispívat většími finančními prostředky. Přestože např. Gulnur Aybet a Jennifer Medcalf (NATO,2010) označují za nejaktivnější vojenské i politické spojení států v dějinách, připouštějí, že NATO čelí mnoha výzvám a vnitřním i vnějším problémům, a také postrádá nové myšlenky.

Poslední summit NATO proběhl 11.7.2018 v Bruselu. Řešena byla především témata obranných výdajů a sdílení nákladů, obrana v souvislosti se vztahy s Ruskem, boj proti terorismu, celková modernizace, a právě také oblast partnerství NATO s Evropskou unií, které bude věnována další kapitola (Natoaktual, 2018).

2.2 NATO a spolupráce s EU

Základem pro kolektivní obranu Evropy a USA stále zůstává NATO. Nepředpokládá se, že by vojenská spolupráce v rámci Evropské unie měla nahradit NATO nebo že by spolu měly tyto dvě organizace soupeřit. Jde spíše o „zvěrohodňování prodloužené ruky NATO v Evropě a snižování závislosti evropského kontinentu na Spojených státech“ (Cihelková, 2003).

Evropská služba pro vnější činnost (EEAS) ke konci roku 2018 zveřejnila na svých oficiálních webových stránkách aktuální informace o spolupráci EU a NATO. V textu se uvádí, že v současném strategickém prostředí s bezprecedentními výzvami, zejména na jihu a východě, je spolupráce EU a NATO naprosto nezbytná. Celkem 22 členských států EU patří mezi členy NATO, a společně mohou využívat různých nástrojů a zdrojů k řešení mnoha hrozeb a výzev, a také co nejlépe zajišťovat bezpečnost svých občanů. V červenci 2016 podepsali předseda Evropské rady, předseda Evropské komise a generální tajemník NATO prohlášení o

strategickém partnerství obou organizací. Toto prohlášení nastínilo 7 základních oblastí, ve kterých by EU s NATO měly spolupracovat. **Jedná se o oblast boje proti hybridním hrozbám, operační spolupráci včetně oblasti námořních operací v souvislosti s migrací, počítačovou bezpečnost, obranné schopnosti, obranný průmysl, společná cvičení, a konečně snahu o budování vztahů s dalšími východními a jižními zeměmi.** V současné době je realizováno celkem 74 konkrétních opatření, která vyplývají ze spolupráce NATO a EU. Celkem 20 konkrétních opatření ze 74 uskutečňovaných se týká boje proti hybridním hrozbám. V roce 2018 opět podepsali předseda Evropské rady, předseda Evropské komise, a generální tajemník NATO druhé společné prohlášení, které potvrzuje další spolupráci a pokrok při provádění konkrétních opatření. V současnosti spolupráce těchto dvou mezinárodních organizací funguje na základě otevřenosti, transparentnosti, reciprocity, a současně při respektování rozhodovací samostatnosti (EEAS, 2018).

V posledních letech se přitom začalo hovořit o posilování spolupráce EU a NATO. Přestože tyto dvě organizace společně působí v rámci vojenských operací již mnoho let, NATO bylo vždy k evropským obranným projektům spíše kritické. V současnosti však dochází ke změnám ve vztahu obou organizací a otevírají se nové oblasti spolupráce. Konkrétně v posledních dvou letech odborníci pozorují jejich postupné sbližování. Jedná se o důležitý krok, neboť klíčovým zájmem obou je udržení bezpečnosti v Evropě, kde se nachází největší počet jejich členů. Členy EU i NATO je současně 22 států (Belgie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Francie, Chorvatsko, Itálie, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko a prozatím i Velká Británie). V Evropě pak najdeme členy NATO, jenž nejsou členy EU (Albánie, Černá Hora, Island, Norsko, Turecko^{2*}) a naopak členy EU, jenž nepatří do NATO (Finsko, Irsko, Kypr, Malta, Rakousko, Švédsko). EU i NATO tedy mají společné strategické zájmy a sdílejí i podobné hodnoty. Na summitu v Bruselu v roce 2018 byla dosavadní spolupráce organizací hodnocena pozitivně, a ke stávajícím sedmi oblastem spolupráce byly přidány další tři: vojenská mobilita (zajištění rychlého pohybu vojsk přes evropské hranice a budování dopravní infrastruktury pro jejich přesuny), sdílení informací v rámci boje proti terorismu, a podpora role žen v míru a bezpečnosti. Spolupráce obou

---

² Turecko se geograficky nachází v Malé Asii ale menší část území je součástí jihovýchodní Evropy, díky které lze označovat Turecko jako Evropskou zemi.

organizací je tedy v současnosti prohlubována, a odborníci se shodují na to, že jejich spolupráce a dosavadní vývoj může přinést mnohá pozitiva (Euroskop, 2018 f).

2.2.1 Problematika Kypru

Původ problému na Kypru spočívá ve složení obyvatelstva, kdy na jedné straně jsou kyperské Řekové, na druhé kyperské Turci. Kyperská republika vznikla podpisem Curyšsko-londýnské dohody v roce 1959, na základě, které vznikla také ústava Kyperské republiky. Ta zvýhodňovala kyperské Turky tím, že poskytovala ochranu před majorizací ze strany Řeků. I přesto, že kyperské Turci tvořili pouze 18% ostrovní populace, získali právo obsadit 30 % pozic ve státní správě, 40 % v armádě a dalších bezpečnostních složkách. Také minimálně 3 ministři museli být kyperské Turci (Ker-Lindsay 2005: 9-10; Theophanous 2004: 27).

Po roce 1963 se objevovaly spory spojené se sdílením moci a právem veta, které přerostly v boje po celém ostrově. Mezinárodní reakcí na tento konflikt bylo vyslání mírových jednotek OSN v roce 1964, které měly na území Kypru působit pouze 3 měsíce. Přítomnost těchto jednotek přetrvávala však až dodnes. I přes mezinárodní snahu o vyřešení tohoto problému, konflikty eskalovaly. Výsledkem bylo vytvoření enklávy, která následně vyhlásila vlastní administrativu. V roce 1974 došlo k sesazení prezidenta Makaria. Ten svou politickou činností vytvářel tlak na stažení řeckých vojsk z ostrova. Tyto snahy byly proti zájmům kyperské militantní pravicové organizace, jež následně převzala prezidentský úřad a dosadila do čela Nikose Sampsona. Reakcí na předešlé události turecká vláda v roce 1974 uskutečnila vojenskou invazi, kterou lze specifikovat jako ilegální okupaci suverénního státu (Fryštenská, 2013).

Ačkoliv Turecko neuznává Kyperskou Republiku, tak připouští existenci dvou nezávislých států, Řecko-kyperského státu a Severokyperské turecké republiky. Turecké vztahy se severním Kyprem jsou na bázi přátelských diplomatických vztahů, ale řeckou část naprosto ignorují. Řecko-kyperskou vládu nepovažují za oficiálního zástupce Kyperské republiky a odmítají uznávat práva této vlády. Tento postoj je v naprostém rozporu s pozicí mezinárodního společenství včetně EU a jejích členských států, které považují řecko-kyperskou vládu za legitimní (Talmon, 2006: 582-584).

Konflikt má také vliv na spolupráci EU a NATO. Turecko z pozice člena NATO blokuje sdílení aliančních informací s Kyprem, jenž není členem NATO, a proto se neúčastní programu Partnerství pro mír. Kypr jako protireakci brání formálnímu zapojení Turecka do Evropské obranné agentury a hlasuje proti vstupu Turecka do Evropské unie. Politické problémy se také

dotýkají institucionální dimenze těchto dvou organizací. Během schůzek mezi Severoatlantickou radou a Politickým a bezpečnostním výborem EU, a to v oblastí, pracovní skupiny EU a NATO které se dotýkají fungování EDA, nemohou být přijímána závazná rozhodnutí, jelikož se jedná o neformální jednání (Stiftung Wissenschaft und Politik, 2007).

3 CHARAKTERISTIKA A VÝVOJ SPOLEČNÉ BEZPEČNOSTNÍ A OBRANNÉ POLITIKY EVROPSKÉ UNIE

Společná bezpečnostní a obranná politika Evropské unie (CSDP) je součástí Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (CFSP). Tato společná politika je založena na komplexním rozvoji civilních i vojenských schopností, a umožňuje unii čelit bezpečnostním hrozbám. Jedním z důležitých nástrojů jsou civilní mise a vojenské operace (Ministerstvo zahraničních věcí, 2019).

Společná bezpečnostní a obranná politika byla původně založena zejména na myšlence kolektivní obrany a bezpečnosti. Kolektivní bezpečnost se zakládá na tom, že členové určité skupiny se vyvarují použití síly ve vzájemných vztazích, a současně se zavazují k obraně kteréhokoli člena, pokud by byl napaden vnějšími silami. Kolektivní bezpečnost spočívá na třech základních předpokladech. Prvním z nich je snížení pravděpodobnosti vojenských akcí, včetně jejich přípravy, druhý předpoklad je založen na tom, že agresora je možné odhalit a agresí znemožnit, a podle třetího předpokladu agresor ví, že mezinárodní společenství by ho za agresí potrestalo. Myšlenka kolektivní bezpečnosti sílila především po první a druhé světové válce, a také po ukončení studené války (Eichler, 2013).

Pojem bezpečnost, jako odborný termín je definován zejména negativně, tedy ve vztahu k absenci hrozeb. Bezpečnost je možno charakterizovat jako stav, kdy se jedinec, skupina, i celý stát, necítí ohrožení vážnými hrozbami, případně se před nimi považují za chráněné. Bezpečnost se také dělí na subjektivní a objektivní. Objektivní stav bezpečnostní se týká přítomnosti nebo nepřítomnosti skutečných a závažných ohrožení, nezávislých na názoru nebo pocitu žádného subjektu. Naopak pocit bezpečnosti je výrazem subjektivního aspektu a vztahuje se na vědomí ohrožení, nedostatek tohoto vědomí nebo nedostatek znalosti možností zabránit nebezpečí. Oblast mezinárodních vztahů často vymezuje bezpečnost v souvislosti s Maslowovým konceptem pyramidy, kde spodním patrem je takzvaná „tvrdá bezpečnost“ týkající se ohrožení a záchrany lidských životů, zdraví a vážných škod na majetku. Horním patrem je pak takzvaná „měkká bezpečnost“, kam můžeme řadit dopravní situace nebo lokální infekční onemocnění, a podobně. Bezpečnost každé země je pak závislá jak na vnitřní sociální bezpečnosti, tak na bezpečnosti v rámci mezinárodních vztahů (Smolík, 2014).

V této kapitole budou charakterizovány jak první kroky v oblasti bezpečnosti Společenství, tak vznik pilíře Společné zahraniční a bezpečnostní politiky, v rámci EU také současná situace v oblasti bezpečnosti.

3.1 První kroky v oblasti bezpečnosti

Cihelková a Jakš (2004) uvádějí, jak se v druhé polovině 20. století Evropa zásadně měnila. Změnily se ekonomické i politické vztahy a po obou světových válkách se stále více projevovala snaha utvářet novou identitu Evropy, překonat stará nepřátelství a spolupracovat v různých oblastech. Zjednodušeně je možno poválečnou historii Evropy rozdělit do šesti základních etap:

- Integrovaná etapa formovaná souvislostmi druhé světové války (1945-1951)
- Etapa ekonomického a sociálního rozvoje a integrační dynamiky (1952-1973)
- Etapa strukturálních krizí a stagnace integračního procesu (1974-1984)
- Etapa prohloubení integrační dynamiky a teritoriálního rozšíření (1986-1992)
- Etapa formování Evropské unie a východního rozšíření (1993-2004).
- Etapa po roce 2004 až do současnosti.

Právě v padesátých letech 20. století se začala formovat myšlenka společné bezpečnostní politiky. Obě světové války Evropu oslabily a Evropa tak potřebovala zajistit dva hlavní cíle. Prvním cílem bylo překonat špatné zkušenosti a vytvořit koncept spolupráce Evropanů a druhým pak dosažení situace, kdy by byl konečně zajištěn mír a bezpečnost. Velmi rozšířeným se stal názor, že tuto perspektivu a bezpečnost může zajistit pouze sjednocující se Evropa (Cihelková a Jakš., 2004).

Výrazný dopad na bezpečnostní klima a podobu vojenské a politické spolupráce západních států měl v padesátých letech zejména začátek studené války a vypuknutí války v Koreji. Hned na počátku padesátých let, v srpnu 1950, se německý kancléř Konrád Adenauer obrátil na představitele okupačních sil s žádostí o zkvalitnění bezpečnostního jištění demilitarizované a částečně suverénní Spolkové republiky Německo. Přestože byla žádost Německa o umožnění vlastních ozbrojených sil opodstatněná, hlavně kvůli existenci sovětské hrozby, u některých států (zejména u Francie) přetrvávaly značné obavy o obnovení německé vojenské moci. Francouzská vláda tedy navrhla vytvoření společných evropských ozbrojených sil, a vznikla myšlenka evropské armády (Frank a Khol., 2003).

3.1.1 Evropské obranné společenství

Francie a Německo však ještě před tím odstartovaly integraci iniciativou ESUO (Evropské sdružení uhlí a oceli), ve které měly členské země podřídít svůj uhelný a ocelářský sektor nadnárodní autoritě. Některé země toto uskupení odmítly a ESUO se tak skládalo z celkem šesti států, nicméně se jednalo o první nadnárodní integrační uskupení. V rámci ESUO působil Vysoký úřad, jehož nástupcem je dnes Evropská komise. ESUO uspělo a členské země dostaly své ekonomiky do stavu, kdy velmi dobře fungovaly a poměrně rychle rostly. Jean Monnet byl rychlým přijetím ESUO povzbuzen a v padesátých letech tak byl šesti členskými státy vypracován plán na Evropské obranné společenství (European Defence Community – EDC). Francouzský parlament však projekt EDC zamítl (Baldwin, Wyplosz 2013).

V souvislosti s EDC bývá v odborné literatuře často zmiňován takzvaný Plevenův plán z roku 1950. Ten navrhoval rozsáhlou nadnárodní obrannou spolupráci, včetně zřízení společného evropského ministra obrany. Francouzská vláda a francouzský předseda vlády Pleven se tak pokusili řešit postavení Německa prostřednictvím vlastního bezpečnostního modelu. V něm by bylo v evropské organizaci možné kontrolované využití německých jednotek (Fiala a kol., 2018).

Projekt Evropského obranného společenství předpokládal, že by toto uskupení mělo společnou evropskou armádu, což byla v té době myšlenka vskutku revoluční. V EDC měl působit jeden ministr obrany a uskupení mělo mít jednotný rozpočet a zbrojní program. Přestože Francie paradoxně projekt, který vytvořila, následně odmítla, dalších pět států (Belgie, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko a SRN) s projektem souhlasilo. Projekt nicméně zůstal nenaplněn (Euroskop, 2018 a).

Jednalo se o první myšlenky ohledně společné armády, nicméně otázky národní bezpečnosti byly velmi citlivým tématem. Francouzský návrh na společnou armádu byl v podstatě reakcí Francie na snahy USA a Velké Británie o znovuvyzbrojení Západního Německa (Euroskop, 2018 b).

Frank a Khol (2003) dodávají, že EDC mělo mít integrovanou armádu se 14 francouzskými, 12 německými, 12 italskými a 5 divizemi států Beneluxu, a ta měla velitelsky podléhat NATO. S přijatelným řešením po krachu projektu přišla Británie, která navrhla rozšíření Bruselského paktu. Uskupení bylo formálně založeno podpisem Pařížských dohod v říjnu 1954 pod názvem *Západoevropská unie*. Co se týká přímo oblasti bezpečnosti,

Západoevropská unie přebrala také kontrolu nad německou remilitarizací i závazek vzájemného poskytnutí pomoci v případě napadení.

Důsledkem neúspěchu Evropského obranného společenství bylo i přesunutí všech diskuzí o bezpečnosti do Severoatlantické aliance, kam přistoupila i SRN. Jakákoliv spolupráce v oblasti vojenství tak byla v rámci evropského integračního procesu vlastně zastavena, až do konce studené války (Euroskop, 2018 b).

Vojenská a bezpečnostní integrace západní Evropy je v padesátých a šedesátých letech hodnocena jako neúspěšná, o to úspěšnější však byla integrace ekonomická. V podstatě až do 90. let byla evropská obrana a bezpečnost doslova svázána s existencí NATO a s vojenskou přítomností USA v Evropě (Frank a Khol., 2003).

3.1.2 BEZPEČNOSTNÍ SPOLUPRÁCE V 60. a 70. LETECH

V šedesátých letech prošla evropská integrace dlouhou cestou. V rámci Římských smluv se měly změnit volební procedury v klíčových institucích Evropského hospodářského společenství (EHS) na většinové hlasování. Francii v čele s Charlesem de Gaullem se ale nelíbilo, že by musela akceptovat případné většinové hlasování, a proto donutila ostatní členy akceptovat jeho princip jednomyslnosti. Jednalo se o takzvaný Lucemburský kompromis, který ale v důsledku radikálně omezil akceschopnost Evropského hospodářského společenství. V sedmdesátých letech pak přišlo několik světových krizí, a budování bezpečnostní politiky se odkládalo. V roce 1973 vypukla Jomkipurská válka, ve které Izrael dokonce uvažoval o použití jaderných zbraní. Jomkipurská válka mimo jiné vyvolala arabský ropný bojkot Západu, což znamenalo i prudký růst cen ropy. Ekonomický dopad pro Evropu byl doslova zničující a ropný šok tlumil ekonomickou aktivitu na tomto kontinentu i u všech evropských partnerů. Většina evropských států zavedla expanzivní monetární a fiskální politiku, která ale dále podporovala inflaci. Takzvaný ropný šok tedy proběhl v roce 1973, nicméně nebyl jediný. O čtyři roky později s sebou revoluce v Íránu přinesla další zvýšení cen ropy, a to podporovalo stagflaci. Stagflace spolu s neúspěchem evropského měnového sjednocení evropský projekt silně zpomalila, a o společné integraci se začalo pochybovat. V této atmosféře se o společné bezpečnostní politice ani nejednalo (Baldwin a Wyplosz., 2013).

V sedmdesátých letech nabývala na významu Evropská politická spolupráce (EPC). Takzvaná Davignonova zpráva z července 1970 definovala podobu politické spolupráce členských států unie a stala se základem pro vznik Evropské politické spolupráce. EPC

představovala konzultační mechanismus, který se stal často využívaným. EPC ovšem stále znamenala pouze výměnu informací a vytváření společných stanovisek, konkrétní opatření zahraniční politiky přijímala každá členská země samostatně (Euroskop, 2008 e).

3.1.3 80. léta

V osmdesátých letech stále chyběla shoda o charakteru vývoje vzájemného vztahu evropských států. Už v roce 1981 ale Německo a Itálie předložily Evropské radě dokument zvaný Jednotný evropský akt (JEA). Ten předpokládal prohloubení ekonomické spolupráce států ES, ale také větší spolupráci v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky. Přesto se v osmdesátých letech evropské státy soustředily především na projekt jednotného vnitřního trhu a začaly se také intenzivněji diskutovat změny v oblasti společné zemědělské politiky (Euroskop, 2019).

Mezinárodní terorismus jako hlavní výzva z oblastí transnacionálních hrozeb a to kvůli, přítomnosti hned několika teroristických organizací, většinou vnitřní povahy. Terorismus v 80. letech byl velice aktuálním problémem, a to díky přítomností mnoha teroristických organizací jako jsou Irská republikánská armáda, Baader-Mainhofova skupina, Frakce Rudé armády, Rudé brigády, korsičti a bretonští separatisté. V roce 1972 byl spáchán teroristický útok na ubytovně izraelských sportovců, během mnichovské olympiády. Došlo k únosu a následnému zavraždění 11 izraelských sportovců, za tímto útokem stála palestinská skupina Černé září. Tento útok poukazoval na nutnost vytvoření evropské protiteroristických aktivit. (Aaron J.Klein, 2008).

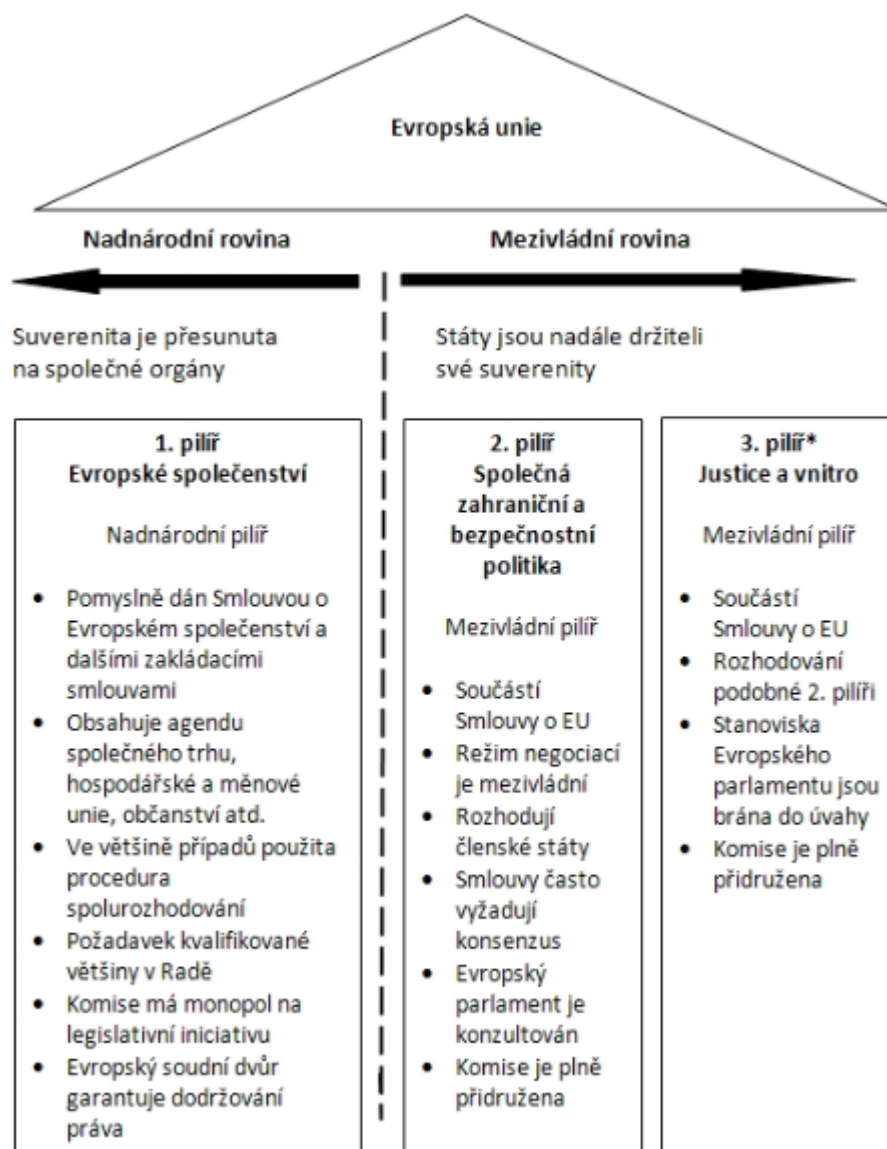
Počátky evropských protiteroristických aktivit se datuje od roku 1975, kdy vznikla neformální skupina TREVI (Terrorisme Radicalisme Extremisme Violence Internationale). První neformální schůzka ministrů zahraničí se konala v prosinci 1975 o vytvoření TREVI, která spočívala ve spolupráci mezi policejními a vyšetřovacími složkami, zajištění výměny odborníků, vytvoření podmínek pro společný výcvik a spolupráce v oblasti vývoje výzbroje a technologii nutných k obraně proti terorismu. Nevýhody TREVI spočívaly v neexistenci formálních zakládajících smluv a stabilních institucionálních struktur. TREVI 2 jako následující pokračování jednání doplňující TREVI se zabývá policejními otázkami a výměně zkušeností při ochraně veřejného pořádku. TREVI 3 se uskutečnila v roce 1985 v Římě a zabývala se nutností vypořádání se s organizovaným zločinem. Bojem proti velkým drogovým kartelům obchodující na území Společenství. Dále také zamezením mezinárodnímu pašování zbraní, které má přímý vliv na terorismus kvůli ulehčení dostupností zbraní. Jednání TREVI 3

připravilo půdu pro vytvoření Europolu v 90. letech. Poslední jednání TREVI 4 se zaměřovalo na bezpečnostní otázky volného pohybu osob v rámci dokončování vnitřního trhu (Euroskop, 2019).

3.2 Druhý pilíř EU - Společná zahraniční a bezpečnostní politika

Devadesátá léta představovala větší zaměření pozornosti na společnou bezpečnostní politiku evropských států. Maastrichtská smlouva v roce 1993 znamenala založení Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP). Jednalo se však o jeden z kroků dlouhodobého vývoje evropské integrace, nikoliv skutečnou a plnohodnotnou spolupráci evropských států v dané oblasti. I na počátku devadesátých let byla ale oblast vojenské spolupráce stále kontroverzním tématem, protože některým státům vyhovoval stávající konzultační model, a nepocitovaly potřebu vedle NATO vytvářet další rámec pro bezpečnostní spolupráci. Následně se státy domluvily na vzniku takzvaných pilířů, kde se Společná zahraniční a bezpečnostní politika stala pilířem druhým. Níže (viz obr. 3.1) je znázorněna Evropská unie se systémem 3 pilířů. První pilíř představuje nadnárodní rovinu, kde je suverenita států přesunuta na společné orgány. Druhý pilíř tedy tvořila Společná zahraniční a bezpečnostní politika, a třetí pilíř oblast Justice a vnitra (Euroskop, 2018 b).

Obr 3.1: Pilíře Evropské unie

Zdroj: (Euroskop, 2018 b).

I přes možnost provádění společné zahraniční a bezpečnostní politiky toho členské státy příliš nevyužívaly. Společná zahraniční a bezpečnostní politika nepomohla ani v průběhu různých konfliktů, jako byla válka v Jugoslávii nebo humanitární krize v Kosovu na konci devadesátých let 20. století. Evropská unie tedy navázala řadou změn. Byla zřízena nová funkce vysokého představitele pro SZBP, a byly také vytvořeny příslušné pracovní skupiny pro řízení spolupráce. Lisabonská smlouva následně reformovala institucionální strukturu v této oblasti (Euroskop, 2018 b).

3.2.1 Maastrichtská a Amsterodamská smlouva

V devadesátých letech byly v rámci spolupráce v oblasti bezpečnosti podepsány důležité smlouvy, a to Maastrichtská, Amsterodamská a Lisabonská smlouva. Zatímco Maastrichtská smlouva změnila dosavadní evropské smlouvy, a vytvořila Evropskou unii založenou na třech pilířích, Amsterodamská smlouva zavedla úpravy nezbytné k jejímu účinnějšímu a demokratičtějšímu fungování. Druhý pilíř, tedy Společná zahraniční a bezpečnostní politika, zavedený Maastrichtskou smlouvou, vymezil úlohu unie a provádění společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Členské země se zavázaly aktivně a bezvýhradně podporovat společnou politiku v duchu loajality a solidarity. K hlavním cílům patřila ochrana společných hodnot a zájmů, nezávislost a celistvost unie, podpora mezinárodní spolupráce, rozvoj demokracie a dodržování základních lidských práv a svobod (Evropský parlament 2018 a).

Amsterodamská smlouva, byla podepsaná v roce 1997, se věnovala především problematice zahraniční a bezpečnostní politiky (Boháčková a Hrabánková., 2009).

Amsterodamská smlouva rozšířila pravomoci Evropské unie a na jejím základě se Evropský parlament a Rada staly spolutvůrci právních předpisů s prakticky rovnocenným postavením. Různá ustanovení také byla zjednodušena, a maximální počet poslanců Evropského parlamentu byl stanoven na 700 (Evropský parlament 2018 a).

Evropská zahraniční a bezpečnostní politika (SBOP), byla později posílena a přejmenována Lisabonskou smlouvou, respektovala tyto zásady. EU se snažila udržovat mír, posilovat mezinárodní bezpečnost a podporovat mezinárodní spolupráci, demokracii a právní stát (EUR-Lex, 2018 a).

Amsterodamská smlouva vytvořila úřad Vysokého představitele pro zahraniční a bezpečnostní politiku a jako první tuto funkci zastával Javier Solana, generální tajemník Rady Evropské unie. Tato funkce zůstala zachována i po podpisu Lisabonské smlouvy. V letech 2009 až 2014 tuto funkci zastávala Catherine Ashtonová, a od roku 2014 až do roku 2019 by měla úřad zastávat Federica Mogheriniová. Vysoký představitel Evropské služby pro vnější činnost předsedá Radě pro zahraniční věci a je jedním z místopředsedů Evropské komise. Úlohou Evropské služby pro vnější činnost je udržování diplomatických vztahů EU s dalšími zeměmi mimo Unii a provádění zahraniční a bezpečnostní politiky EU. Cílem je posílit soudržnost a účinnost zahraniční politiky Unie, díky které se zvýší také vliv Evropy na mezinárodní scéně.

Mezi hlavními úkoly Evropské vnější služby patří udržování diplomatických vztahů a strategických partnerství se zeměmi mimo EU. Také spolupracuje s diplomatickými službami zemí EU, OSN a dalších světových mocností. Tato organizace také má vliv na budování míru prostřednictvím politických, hospodářských a praktických podpor (EUR-Lex, 2018 b).

3.2.2 Lisabonská smlouva

Prozatím poslední klíčovou událostí, která upravila oblast bezpečnosti a obrany, bylo přijetí Lisabonské smlouvy v roce 2009. Na základě té byla Evropská bezpečnostní a obranná politika (European Security and Defence Policy - ESDP) přejmenována na Společnou bezpečnostní a obrannou politiku (Common Security and Defence Policy - CSDP). Nově také byla zřízena instituce Evropská služba pro vnější činnost (European External Action Service – EEAS). V roce 2016 pak byla unií přijata v současnosti aktuální Globální strategie pro zahraniční a bezpečnostní politiku EU (European Global Strategy – EGS), viz dále, která například zdůrazňuje nutnost budování nových a upevňování stávajících partnerství s cílem efektivního postavení se bezpečnostním hrozbám a výzvám (Ministerstvo zahraničních věcí, 2019).

Lisabonská smlouva umožnila, že mezi některými členskými státy lze navázat hlubší spolupráci v oblasti obrany, která je označována jako stálá strukturovaná spolupráce PESCO. Ta musí být povolena Radou, která o ní na žádost účastníků rozhoduje kvalifikovanou většinou. V roce 2016, kdy evropští politici řešili výsledky britského referenda o odchodu z EU, byla představena již zmíněná nová Globální bezpečnostní strategie Evropské unie, která obsahuje tři základní cíle a priority rozvoje společné bezpečnostní politiky. Jednalo se o tyto priority:

- Prohloubení obranné spolupráce mezi státy, které mělo vyústit v ustanovení stálé strukturované spolupráce (PESCO) na konci roku 2017,
- vytvoření Evropského obranného akčního plánu, jenž by podporoval výzkum a vývoj v dané oblasti,
- prohloubení spolupráce EU a NATO na základě Varšavské deklarace z roku 2016 (Euroskop, 2018 c).

3.2.3 Institucionální a právní zabezpečení

Společná bezpečnostní a obranná politika vytváří rámec pro politické a vojenské struktury Evropské unie a pro zahraniční vojenské a civilní mise a operace. Opírá se o globální

strategii unie i o Lisabonskou smlouvu, která objasňuje její institucionální základy a posiluje pravomoci Evropského parlamentu. Právně je tedy Společná bezpečnostní a obranná politika součástí společné zahraniční a bezpečnostní politiky Unie. Smlouva o Evropské unii stanovuje její rámec i financování. Rozhodnutí týkající se společné bezpečnostní a obranné politiky přijímá Evropská rada a Rada Evropské unie jednomyslně. Pouze s výjimkou Evropské obranné agentury (EDA) a stálé strukturované spolupráce (PESCO), kde hlasování probíhá kvalifikovanou většinou. V současnosti je patrné, že společná bezpečnostní a obranná politika je rychle se vyvíjející oblastí. Po přijetí Lisabonské smlouvy bylo brzy zřejmé, že tato oblast spolupráce bude potřebovat další rozvoj. Na konci roku 2013 se tak Evropská rada zapříčinila o posílení rozvoje obranných schopností a celkové posílení evropského obranného průmyslu. V roce 2015 pak byla vysoká představitelka a místopředsedkyně Komise Federica Mogheriniová pověřena, aby v následujícím roce vypracovala návrh Globální strategie v této oblasti. Již zmíněná Globální strategie, zveřejněná před necelými třemi lety, je v současnosti pro unii velmi aktuální. K pěti nejdůležitějším prioritám podle ní patří bezpečnost EU, odolnost států na jihu a východě unie, vytvoření komplexního a společného přístupu ke konfliktům, kooperativní regionální uspořádání a globální správa pro 21. století. Na konci roku 2016 pak začal platit i „prováděcí plán“ v této oblasti, který měl zajistit postup a koordinaci v rámci globální strategie. Na základě prováděcího plánu je například od roku 2017 každoročně prováděn přezkum obrany (CARD) s důrazem na výdaje a rychlejší reakce unie a díky němu také vznikla již zmíněná jednotná stálá strukturovaná spolupráce (PESCO), která bude více popsána v následující podkapitole. Na konci roku 2016 byl ještě představen Evropský obranný akční plán. Kromě něj Rada Evropské unie přijala také cíl podpory spolupráce EU a NATO. Rok 2017 byl (nejen na základě zmíněných přijatých dokumentů) pro společnou bezpečnost a obrannou politiku zásadní. Evropská rada v tomto roce zdůraznila fungování nové struktury, takzvaného Útvaru schopností vojenského plánování a vedení (MPCC), jenž má zefektivnit a učinit rychlejší rozhodování unie. Bylo zveřejněno, že rok od přijetí Globální strategie udělaly členské státy obrovský pokrok, včetně spolupráce s NATO a založení Evropského obranného fondu. Vysoká představitelka Federica Mogheriniová uvedla, že pokroku dosáhla EU společně s NATO zejména v oblastech boje proti hybridním hrozbám, obchodování s lidmi, ale také v obranných schopnostech, obranném průmyslu a výzkumu (Faleg, 2017).

Instituce pro zajišťování fungování společné bezpečnostní a obranné politiky zahrnují jak již dlouho působící orgány, tak i nově vzniklé specifické instituce. Kromě jmenovaných (Evropská Rada a Rada Evropské unie) patří k důležitým institucím tyto:

- Politický a bezpečnostní výbor,
- Rada pro zahraniční věci,
- Vojenský výbor Evropské unie,
- Výbor pro civilní aspekty řešení krizí,
- Rada – vojenský štáb EU,
- Útvar schopnosti civilního plánování a provádění,
- Ředitelství pro řízení a plánování krize,
- Evropská obranná agentura,
- Ústav Evropské unie pro studium bezpečnosti,
- Satelitní středisko Evropské unie (Euroskop, 2018 c).

Jednou z nejdůležitějších institucí je *Politický a bezpečnostní výbor* (PSC), který se schází na úrovni velvyslanců členských zemí. PSC funguje jako přípravný orgán pro Radu a zajišťuje především sledování mezinárodní situace a pomoc při definování společné zahraniční a obranné politiky. Rada pro zahraniční věci pak sdružuje ministry zahraničí členských zemí. Ministři se v Radě pro zahraniční věci setkávají jednou měsíčně, a zastávají důležitá rozhodování. V některých případech je ale nutno rozhodnout operativně, a to zajišťuje PSC, jehož členové se scházejí minimálně dvakrát v týdnu. Jedná se však o diplomaty, často bez odbornosti v krizovém řízení, a proto jim pomáhají dva specializované výbory: *Vojenský výbor Evropské unie* (EUMC) a *Výbor pro civilní aspekty řešení krizí* (CIVCOM). Vojenský výbor Evropské unie je nejvyšším vojenským orgánem zřízeným v rámci Rady. Jeho členy jsou náčelníci generálních štábů evropských zemí. Výbor pro civilní aspekty řešení krizí, jak napovídá název, napomáhá PSC při civilních operacích. Vzhledem k neexistenci evropské armády využívá EU při plánování vojenských operací národní operační centra členských zemí nebo plánovací centrum NATO (SHAPE). K dlouhodobějšímu strategickému plánování a včasnému varování slouží unii jediná integrovaná vojenská struktura, sekretariát Rady, Vojenský štáb EU. Útvar schopnosti civilního plánování a provádění (CPCC) podporuje civilní operace členských států. CPCC spolu s vojenským štábem a spolu s třetím útvarem (Ředitelství pro řízení a plánování krize) by se měly stát součástí takzvané evropské služby pro vnější činnost. Výše jsme si tedy vyjmenovali instituce vázané jednu na druhou. Zcela samostatně ale existují další instituce a agentury, jejichž cílem je pomoc a přibližování bezpečnostních politik evropských zemí. Jedná se o *Evropskou obrannou agenturu* (EDA), která bude přiblížena v následující podkapitole, *Ústav Evropské unie pro studium bezpečnosti* (EUISS), který má

kultivovat koncepční myšlení o roli EU ve světové bezpečnosti, nebo Satelitní středisko Evropské unie (Faleg, 2017).

3.3 Společná zahraniční a bezpečnostní politika a NATO

V této podkapitole si uvedeme konkrétní projekty Evropské unie, a zaměříme se na spolupráci EU a NATO v oblasti bezpečnostní politiky. Zmíníme a vysvětlíme důležité pojmy, projekty a instituce, jako PESCO, Evropská obranná agentura (EDA), a další (Evropská rada 2018).

3.3.1 EDA

Evropská obranná agentura poskytuje svým členským zemím právní rámec pro spolupráci v rámci jejich obranných schopností. Na agenturu dohlíží Evropská rada. Vedení agentury zajišťuje Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, (Federica Mogheriniová). Rozhodující orgán je Řídící výbor složený z ministrů obrany členských států a zástupce Evropské komise. Hlavními cíli EDA jsou podpora harmonizace operativních potřeb, navrhování projektů pro plnění cílů z hlediska vojenských schopností, podpora výzkumů v oblasti obranných technologií, udržování soudržnosti s jinými politikami unie, nebo podpora hlubší spolupráce v oblasti bezpečnosti mezi členskými státy unie (Evropská rada 2018).

3.3.2 PESCO

PESCO je projekt Evropské unie z konce roku 2017. Jeho hlavním cílem je posílení spolupráce Evropské unie v oblasti bezpečnosti, dotýkající se suverenity členských zemí. Tohoto cíle by mělo být dosaženo zejména sdílením zdrojů, koordinovaným plánováním a společným vývojem vojenské techniky. PESCO by mělo přinést jak finanční úspory, tak posílení interoperability evropských armád. Do projektu se z 28 členských zemí zapojilo celkem 25, odmítly Velká Británie, Dánsko a Malta. Jedná se o dobrovolný projekt, přičemž každý zapojený stát může prokázat i vlastní iniciativu. V březnu 2018 bylo schváleno prvních 17 projektů PESCO, přičemž mezi velmi kladně hodnocené patří například nizozemský program Vojenské mobility, takzvaný Vojenský Schengen, jehož cílem je mimo jiné sjednotit procedury příhraniční vojenské přepravy, včetně efektivní infrastruktury. Česká republika se kromě Vojenské mobility účastní i německého projektu Jednotného lékařského velení a německého Centra excelence pro tréninkové mise EU (Euroskop, 2018 c).

Počet konkrétních projektů se už rozrostl na 34 a na jaro 2019 už jsou naplánovány další projekty (Euractiv, 2019).

Blíže se lze podívat na projekt například Vojenské mobility, Vývoj obrněných bojových vozidel a Modernizace systému námořního sledování.

Projekt Vojenské mobility stojí na skutečnosti, že do roku 2025 chce EU plnohodnotnou Evropskou obrannou unii. Nedostatečná vojenská mobilita přitom komplikuje Evropě akceschopnost evropských armád. V oblasti vojenské mobility v Evropě tak vzniká několik iniciativ. První z nich je na základě rozhodnutí NATO zřízení logistického velitelství v německém Ulmu, díky čemuž by se měla koordinace zefektivnit a přeprava vojenského vybavení po Evropě zrychlit. Druhou důležitou aktivitou je Globální strategie zahraniční a bezpečnostní politiky EU, kterou předložila vysoká představitelka. Třetí aktivitou je právě samostatný projekt PESCO, který má vytvořit takzvaný „vojenský Schengen“. Všechny tři iniciativy by se měly vzájemně doplňovat. EU vydala strategický dokument, který určil, ve jakých oblastech je nutno učinit pokrok. Jednalo se o dostupnost infrastruktury, stanovení právního rámce pro přepravu vojenského vybavení, ochranu vojenského personálu a odpovědnost jednotek, časové lhůty, nebo výměnu informací mezi civilními a vojenskými databázemi. Na tomto projektu aktuálně unie pracuje, přičemž do roku 2021 by měla určit prioritu jednotlivých kroků a určit, jaké části infrastruktury budou zrenovovány.

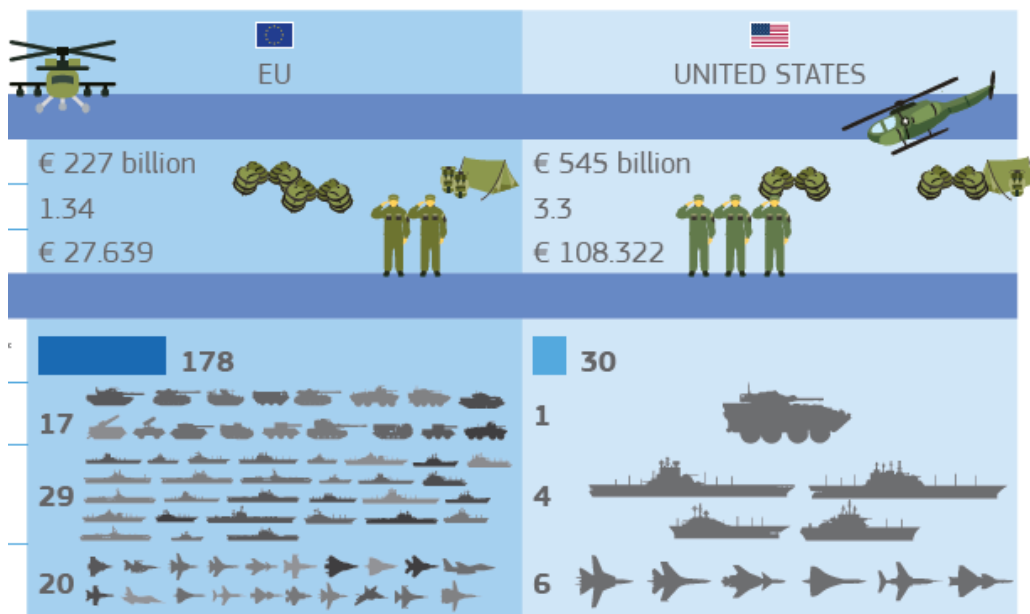
Zajímavým projektem je také Vývoj obrněných bojových vozidel v roce 2017. Ten byl iniciován zejména proto, že evropská obrana se v současnosti potýká s roztříštěností jednotlivých zbrojních systémů. V důsledku toho jsou zbrojní systémy nekompatibilní, postrádají schopnost vzájemné komunikace. Problém přílišné diverzifikace lze nejvíce sledovat u pozemních ozbrojených sil. Například u obrněných bojových vozidel pěchoty existuje v členských zemích celkem 17 různých typů této kategorie vozidel. Pozemní zbrojní systémy navíc členské státy vyvíjejí nekoordinovaně. Projekt PESCO, konkrétně zúčastněné státy Itálie, Řecko a Slovensko, vyvine tři prototypy vojenských vozidel. Konkrétně se bude jednat o obrněné bojové vozidlo pěchoty, takzvané obojživelné vozidlo a lehké obrněné vozidlo. Tato vozidla by měla umožnit rychlejší rozmísťování vojenských jednotek a vybavení, měly by představovat bojovou podporu, zároveň však i možnost zefektivnění poskytování zdravotnické pomoci.

Projekt Modernizace systému námořního sledování vede Řecko a spolu s ním se k projektu přihlásily Bulharsko, Kypr, Španělsko, Chorvatsko, Irsko a Itálie. Ten počítá se

zapojením moderní technologie, jako jsou například podmořské drony. Projekt cílí na posílení námořního sledování, a případnou efektivní reakci na hrozbu. Především se počítá s využitím jak existující infrastruktury, tak i s vyvinutím nových prostředků. Měl by se zkvalitnit dohled nad námořními oblastmi, což předpokládá spolupráci pozemních, námořních a vzdušných monitorovacích systémů. Díky detailní a včasné informovanosti bude moci EU i NATO účinně čelit a zasahovat proti hrozbám, které se zde mohou objevit. Jak tento konkrétní projekt, tak i celkový přístup PESCO respektuje takzvaný integrovaný přístup k hrozbám. Tento přístup hrozby chápe jako komplexní nebezpečí, zahrnující hrozby pro bezpečnost a obranu i hrozby v podobě environmentálních problémů či nedostatečné energetické bezpečnosti (Euroskop, 2018 d).

Níže je přiložen Obr 3.2, který porovnává EU a NATO v několika oblastech: výdaje na obranu (celkovou částku, procenta HDP, a investice na jednoho vojáka) a používané systémy (počet různých druhů zbraní, počet hlavních bojových tanků, počet torpédoborců a počet stíhaček). (European Commission, 2019).

Obr 3.2: Výdaje a zbraňové systémy EU vs NATO

Zdroj: (European Commission, 2019).

3.3.3 Aktuální spolupráce

Pod záštitou Společné bezpečnostní a obranné politiky byly spuštěny první operace v roce 2003. Jen do loňského roku, tedy v průběhu 15 let, se unie zasloužila o více než 30 zahraničních misí s účastí vojáků, policistů, nebo i soudců či úředníků. Konkrétně se jednalo o akce v oblasti odzbrojení, humanitární a poradní či pomocné vojenské akce, mise pro udržení míru, mise při prosazování míru, nebo o stabilizační operace po ukončení konfliktu. Za hlavní výhodu SBOP je považována kombinace vojenských a civilních schopností vedených v rámci jedné instituce (Faleg, 2017).

Zpráva z února 2019 (NATO, 2019) uvádí, že EU a NATO sdílejí stejné strategické zájmy a čelí stejným bezpečnostním výzvám. Proto by měly co nejlépe spolupracovat na řešení krizí, rozvoji kapacit a politických konzultacích. EU a NATO jsou popisovány jako vzájemně jedineční a nezbytní partneři. Vztahy mezi oběma aktéry byly institucionalizovány již v roce 2001, a deklarace NATO-EU z roku 2002 o Evropské bezpečnostní a obranné politice (EBOP) stanovila politické zásady, na nichž je vztah založen. EU má na základě deklarace přístup k plánovacím schopnostem NATO pro vlastní vojenské operace. Následující takzvaná „Berlínská opatření“ v roce 2003 stanovila základ pro podporu operací vedených unií a kterými se NATO jako celek nezabývá.

Institucionalizované vztahy EU a NATO jsou datovány již od roku 2002, kdy byla vydána společná deklarace o Evropské bezpečnostní a obranné politice. Ta potvrdila strategické partnerství obou institucí a stanovila rovnost a volnost v rozhodování každé z nich. Na tuto deklaraci pak navázaly dohody zvané Berlín Plus, které jsou dodnes chápány jako základ pro společné působení v rámci krizového managementu. Podle Berlínských opatření může unie využívat obranné prostředky států NATO, včetně asistence při velení (Euroskop, 2018 (f)).

V roce 2010 v Lisabonu oba spojenci zdůraznili svá odhodlání zlepšit strategické partnerství. Strategická koncepce Alianci zavázala k užší spolupráci s dalšími mezinárodními organizacemi. Ve Varšavě v roce 2016 oba spojenci navrhli oblasti pro posílení spolupráce s ohledem na společné výzvy na východě a na jihu, včetně boje proti hybridním hrozbám. V polovině roku 2018 se obě organizace dohodly, že se zaměří na rychlý pokrok v oblasti vojenské mobility, boje proti terorismu, a posílení odolnosti vůči chemickým, biologickým i radiologickým a jaderným hrozbám. Generální tajemník NATO a Vysoká představitelka EU

pravidelně informují spojence NATO a členské státy Evropské unie o pokroku ve spolupráci (NATO, 2019).

NATO také zveřejnilo konkrétní společné operace, například v oblasti boje proti nezákonnému obchodu s lidmi v Egejském a Středozemním moři. Již v roce 2016 ministři obrany členských států NATO rozhodli o nasazení lodí v Egejském moři, na podporu Řecka a Turecka, a také hraniční agentury EU Frontex pro řešení uprchlické krize. Stálá námořní skupina NATO 2 (SNMG2) provádí sledování a dozor v teritoriálních vodách Řecka a Turecka i v mezinárodních vodách. Lodě NATO poskytují informace v reálném čase Řecku i Turecku, pobřežním strážím nebo Frontexu, které jim následně pomáhají se zvládnutím krize. V říjnu 2016 podpořila stávající situaci i nová operace Sea Guardian. Jako další příklad lze zmínit Afghánistán, kde během posledního desetiletí hrály NATO a EU klíčovou roli při zajišťování míru a stability. Mezinárodní bezpečnostní asistenční síly vedené NATO (ISAF) pomohly vytvořit stabilnější a bezpečnější prostředí, v němž by afghánská vláda i další mezinárodní aktéři mohli budovat demokratické instituce, rozšiřovat právní stát a rekonstruovat zemi. ISAF i jeho nástupnická mise Resolute Support Mission spolupracovaly s misí EU na podpoře právního státu (EUPOL), která působila v Afghánistánu od června 2007 do prosince 2016. EU rovněž zahájila program reformy soudnictví a pomohla financovat civilní projekty v provinčních rekonstrukčních týmech NATO, které vedla členská země EU (NATO 2019).

3.3.4 Spolupráce EU a NATO podle ICDS

International Centre for Defence and Security neboli Mezinárodní centrum pro obranu a bezpečnost (ICDS) v roce 2017 vydalo report nazvaný „Nová éra spolupráce EU a NATO“, přičemž tento report vznikl i díky schůzkám v Bruselu a Washingtonu, kde vysocí představitelé EU a NATO, diplomaté, i takzvaní „think-tankéři“ sdíleli své názory. Report uvádí, že na vrcholu společných akcí stojí boj proti hybridním hrozbám. V posledních letech se pojem „hybridní hrozby“ dostal do různých dokumentů a strategií jednotlivých států, přičemž unie tyto hrozby široce definuje jako souhrn nátlakových činností a hrozeb, konvenčních i nekonvenčních (diplomatických, vojenských, ekonomických, nebo technologických), které mohou být používány jednotlivými státy, nebo nestátními aktéry za účelem dosažení konkrétních cílů, pokud zůstanou bez oficiálně vyhlášené války (International Centre for Defence and Security, 2016).

Společný postup EU a NATO v oblasti obrany a bezpečnosti je ovšem poněkud obtížný, neboť se jedná o poměrně novou společnou agendu. Evropské obranné schopnosti byly navíc mezi roky 2008 až 2015 oslabeny, především z důvodu dluhové krize v eurozóně od roku 2009. Příčina této krize je vysoký veřejný dluh, která byla způsobená nezodpovědnou fiskální politikou (především Řecko). Do problému se také dostaly země jako Irsko a Španělsko. Zejména kvůli nízkým úrokovým sazbám ECB se zvýšila dostupnost finančních prostředků, což ve výsledku vedlo ke zvýšení cen nemovitostí a vytvořilo realitní bublinu. Finanční krize intenzivně působila až do roku 2013, kdy země eurozóny byly nuceny využít záchranné balíčky ECB. Mezi politiky se často objevovalo i téma společné evropské armády, která by samozřejmě mohla být velkým přínosem. Zejména J.C.Juncker je velkým podporovatelem konceptu společné evropské armády. Toto téma ale Evropany rozděluje, jelikož na jedné straně jsou občané s pozitivním vnímáním Evropské Integrace a jejích dalších integračních etap, a na druhé straně jsou euroskeptici, kteří nedůvěřují a kritizují veškeré integrační procesy, tím pádem také myšlenku společné armády. V současnosti například zdůrazňují problémy v rámci Brexitu. Současná etapa spolupráce v průběhu posledních let je označována jako spolupráce nutná a nevyhnutelná. Obě organizace čelí stejným hrozbám i výzvám, a objevují se nové hrozby, které nejsou územně definovány, jako byla například migrační krize. Obě organizace se těmto hrozbám a výzvám snaží čelit, a také moc dobře ví, že společně jim to půjde lépe. Evropa si je vědoma, že bude muset čelit nejen vnějším hrozbám, ale i vlastním vnitřním problémům. Jedním z těch větších byla například krize eurozóny nebo v současnosti Brexit. Spojenectví s NATO je tedy pro zvládnutí všech výzev logickým krokem. Odborníci v rámci další a užší spolupráce doporučují také zaměřit se na možnosti členských států v oblasti připravenosti obrany. Zejména se jedná o kontrolu stavů základní infrastruktury, a jejich odolnosti. NATO by podle odborníků mělo také vyvinout koordinovaný plán reakce na případné hybridní hrozby. Skutečnost, že mezi oficiální válkou a nevojenskou hrozbou je velmi tenká linie, sama o sobě představuje poměrně velké nebezpečí. Na hybridní hrozby, které v současném světě představují čím dál větší nebezpečí, je proto nezbytné být dobře připraven. Evropské obranné kapacity musí být dále posilovány, a to tak, aby to bylo jak ku prospěchu EU, tak ku prospěchu NATO (International Centre for Defence and Security, 2016).

3.3.5 Obrana v roce 2019

Jak bylo již uvedeno, v posledních letech EU a NATO v oblasti obrany spolupracují stále více, což je vzhledem k mnoha novým bezpečnostním hrozbám poměrně nezbytný jev.

Konkrétně v letošním roce 2019 by mělo dojít tomu, že na obranu bude vynaloženo ještě více peněz. Přípravy na odchod Velké Británie z unie vytvořily v roce 2018 prostor pro rozvoj nových nástrojů společné evropské obrany. Za poslední dva roky přitom EU dokázala v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky více než za desítky let svého předchozího působení. Přestože v rámci NATO členské státy nejsou ochotní navyšovat státní rozpočty na obranu, jejich navyšování v rámci evropské obrany a EU je přijímáno poměrně pozitivně. Pro účely společné obrany bylo, 1. června 2017 zřízeno Evropský obranný fond (EDF), a ten spolu s Evropským programem průmyslového rozvoje obrany (EDIDP) budou odporovat růst příjmů evropských firem. EDF by se měl zasloužit o vytvoření pobídek, tak aby mezi sebou členské státy více spolupracovaly při získávání obranných technologií a zařízení. Pro období 2017 až 2019 měl EDF k dispozici rozpočet 90 milionů eur, nicméně pro rok 2019 až 2020 byl navýšen na 500 milionů eur. Evropská komise dokonce navrhuje, aby byl rozpočet na období 2021 až 2027 navýšen na 13 miliard eur (Euractiv, 2019).

Po hybridních a kybernetických hrozbách by měl v letošním roce vzrůst význam rozšiřování oblasti, kde se boje mezi mocnostmi budou odehrávat. Roste význam Arktidy, a to zejména s globálním oteplováním a táním ledovců, a to si uvědomuje i NATO. Například největší cvičení NATO bylo v roce 2018 uskutečněno v Norsku. Rusko například plánuje v letošním roce dokončit arktickou infrastrukturu včetně leteckých a radarových jednotek. USA dokonce v této oblasti půjdou ještě dál a v příštím roce plánují mít k dispozici vesmírné operační síly. V souvislosti s tímto tématem můžeme zmínit, že Rusko se již několik let snaží o to, aby se země světa zavázaly k zákazu umístování zbraní ve vesmíru. USA a evropské země ale namítají, že pojem „vesmírné zbraně“ je nedostatečně definován, a tato dohoda by navíc ignorovala systémy s možností vysílání do vesmíru. Tato témata však nastiňují, že k současným poměrně novým bezpečnostním hrozbám se brzy mohou přidat další a spolupráce EU a NATO je tak velmi výhodná a dá se říci až nezbytná pro obě organizace (Euractiv, 2019).

39

4.1 ZMĚNY V ČESKÉ ARMÁDĚ V PRŮBĚHU 20 LET ČLENSTVÍ V NATO

AČR je v letošním roce součástí NATO již 20 let. Odborníci se shodují na tom, že česká armáda se za těch 20 let stala skutečně armádou profesionální. Stejně jako jiné evropské armády se i ta česká na přelomu nového tisíciletí soustředila spíše na zahraniční mise a udržování míru ve světě, než na obranu domácího území. V posledních letech, především od roku 2014 a kvůli ruské agresi vůči Ukrajině, se pozornost evropských armád obrací zpět k ochraně vlastního území. Tímto směrem se obrací i samo NATO. Ministerstvo obrany plánuje pro armádu získat novou techniku, a to vrtulníky a radary. Připravuje se také nejrozsáhlejší modernizace v historii české armády v podobě nákupu více než dvou stovek bojových vozidel pěchoty za více než 50 miliard korun. Ministerstvo obrany si od investic slibuje nejen modernizaci armády, ale také přilákání nových vojáků a budování aktivních záloh. Pro srovnání lze uvést, že zatímco v roce 1999 čítala armáda necelých 55 tisíc vojáků, v roce 2019 už jich je jen lehce přes 25 tisíc. V roce 1999 naopak nebyly žádné aktivní zálohy, zatímco v roce 2019 měly aktivní zálohy téměř 3 tisíce osob. Aktivní zálohy vznikly v roce 2004 a představují jedince pravidelně navštěvující cvičení, kteří za to pobírají plat. Zajímavé je také porovnání výzbroje v roce 1999 a o 20 let později (Hospodářské noviny, 2019). Mnohé zbraně byly vyřazeny z provozu kvůli nedostatečné kvalitě a zastaralosti oproti novým modelům. Modernizace výzbroje se týkala leteckých zbraní, ručních a také pozemních vozidel viz Tabulky 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5.

4.1.1 Letecká technika

Letecká technika AČR byla z velké části zastaralá v porovnání se zahraniční technikou západních zemí, jako jsou například Velká Británie a Francie. Nutnost modernizace letecké techniky pro obranu nejenom území ČR ale také EU bude v následujících letech velice důležitým cílem AČR. Niže v Tab 4.1, 4.2, 4.3 jsou porovnány změny v letecké technice AČR.

Tab. 4.1: Vyřazená letecká technika

Označení	Počet kusů v roce 1999
MIG-21	37
MIG-23	17
Su-22	32
Su-25	24
L-29 Delfin	24
Mi-2	32
An-24,An-26,An-30	8
Tu-154	1

Zdroj: Hospodářské noviny 2019, Vlastní zpracování

Tab. 4.2: Starší letecká technika, dosud nevyřazená

Označení	Počet kusů v roce 1999	Počet kusů v roce 2019
L-39	34	5
Mi-24/35	34	17
Mi-8, Mi-9, Mi-17, Mi-171Š	40	24
W3-A Sokol	11	10
CL-601	1	1
L-410	15	7
JAK-40	2	2

Zdroj: Hospodářské noviny 2019, Vlastní zpracování

Tab. 4.3: Nová letecká technika

Označení	Počet kusů v roce 2019
Jas-39 Gripen	14
L-159	27
Airbus A-319CJ	2
C-295M	4

Zdroj: Hospodářské noviny 2019, Vlastní zpracování

4.1.2 Pozemní zbraně

Tab. 4.4: Pozemní technika - porovnání let 1999 a 2019

1999	2019
Tanky: 792	Tanky: 116
Děla, raketomety, minomety (nad 100 mm): 740	Děla, raketomety, minomety (nad 100 mm): 179
Bojová obrněná vozidla: 1367	Bojová obrněná vozidla: 437

Zdroj: Hospodářské noviny 2019, Vlastní zpracování

Tab. 4.5: Druhy pozemní bojové techniky

1999	2019
Tank T-54	Kolové bojové vozidlo pěchoty Pandur II kolový obrněný transportér Pandur II
Tank T-55	Lehké obrněné vozidlo IVECO
Bojové vozidlo pěchoty BVP-1	Lehké obrněné vozidlo Dingo II CZ
Obrněný transportér OT-64	Bojové vozidlo LR Defender 130 Kajman
Obrněný transportér OT-90	60mm minomet ANTOS
122mm raketomet vz.77	81mm minomet MX2-KM
122mm samohybná houfnice 2S1	Ruční raketový protiletadlový systém RBS-70
122mm houfnice D-30	

Zdroj: Hospodářské noviny 2019, Vlastní zpracování

Technika, kterou armáda stále používá od roku 1999:

- tank T-72,
- bojové vozidlo pěchoty BVP-2,
- 152 mm samohybná kanónová houfnice DANA,
- bojové průzkumné vozidlo BPZV,
- 120 mm samohybný minomet vz. 85 PRAM,
- 120 mm minomet vz. 82,
- protiletadlový raketový komplet 2K12M KUB M3,
- protiletadlový raketový komplet 9K35 Strela 10.

Ruční pěchotní zbraně používaná v roce 2019:

- útočná puška CZ805 Bren,
- 7,62 mm a 5,56 mm kulomet FN Minimi,
- 9 mm pistole Glock 17,
- 9 mm samopal Cz Scorpion EVO 3,
- 84 mm protitanková zbraň Carl Gustav.

Jediná ruční zbraň, která byla vyřazena z provozu je 7,62 pistole vz. 52, jelikož se vyrábí od roku 1950 a je velice zastaralá. (Hospodářské noviny 2019), Vlastní zpracování

4.2 Vojenské mise AČR v rámci NATO

AČR se od roku 1990 aktivně účastnila 24 misí a vojenských operací po celém světě a vyslala zhruba 13 457 vojáků a odborníků dle potřeb misí. Jak lze vidět v Tab. 4.6 tak Česká republika se aktivně zapojovala do misí nejenom v Evropě ale také v dalších částech světa (Hospodářské noviny 2019).

Tab. 4.6: Přehled vojenských misí AČR v rámci NATO

Název	Popis	Lokace	Počet	Období
IFOR, SFOR, SFOR II	Mírová operace	Bosna a Hercegovina, Chorvatsko	6300	1996 – 2001
AFOR	6.polní nemocnice	Albánie + Turecko	100	1999
KFOR	Mírová operace	Kosovo	980	1999 – 2002

ESSENTIAL HARVEST	Mírova operace	Makedonie	120	2001
KFOR	Česko-slovenský prapor	Kosovo	550	2002 – 2011
KFOR	Brigáda a úkolové uskupení Střed	Kosovo	1438	2005
SFOR	Velitelství + civilní spolupráce	Bosna a Hercegovina	42	2002 – 2004
Operace Trvalá svoboda	Protiteroristická operace	Kuvajt	612	2002 – 2003
ISAF	Mírová operace	Afghánistán	269	2002 – 2003
ISAF	Polní chirurgický tým	Afghánistán	11	2003
IZ SFOR	Kontingent 7.polní nemocnice	Irák, Basra	526	2003
IZ SFOR (MNNF – I)	Kontingent Vojenské policie	Irák, Shaibah	1273	2003 – 2006
ISAF EOD + meteo	Letiště Kábul	Afghánistán	350	2004 – 2007
Operace Trvalá svoboda	601.skss	Afghánistán	120	2004
WINTER RACE	Humantiární operace NATO v Pakistánu	Pákistán	29	2005 – 2006
MNF I	Operace koalice – Irák	Irák	423	2003 – 2008
KAIA – ISAF	Polní nemocnice v Kábulu	Afghánistán	110	2007 – 2008
NTM-I	Výcvikový mise NATO v Iráku	Irák	4	2003 – 2009
Mise ISAF Urugán	Ochrana základny Camp Hadrian	Afghánistán	200	2009
Baltic Air Policing 2009	Vzdušné síly AČR	Litva	2-75	2009
Baltic Air Policing 2012	Vzdušné síly AČR	Litva		2012 – 2013

Icelandic Air Policing 2014	Vzdušné síly AČR	Island	2014
Rozhodná Podpora		Afghánistán	2015 – dosud
Icelandic Air Policing 2016	Vzdušné síly AČR	Island	2016

Zdroj: Hospodářské noviny 2019, Vlastní zpracování

Jak lze vidět v Tab. 4.6, armáda ČR se účastnila mnoha misí v rámci NATO:

- **Afghánistán**

Vzhledem k mezinárodním závazkům a dalším okolnostem byla na konci roku 2014 v Afghánistánu ukončena mise ISAF a od nového roku 2015 vznikla nová výcviková mise s názvem Resolute Support Mission (Rozhodná podpora). Struktura velení a řízení všech zúčastněných jednotek nasazených v misi spadá pod jednotné velení ÚU AČR (Úkolové uskupení Armády ČR). ÚU AČR přitom působí v dané zemi již od roku 2010 a zajišťuje nepřetržité velení a řízení všech podřízených jednotek. V současnosti pod něj spadá:

- Velitelství 18. ÚU AČR RSM v čele s velitelem podplukovníkem Ing. Františkem Vilímem.
- Jednotka AAT Kábul (má za úkol především výcvik a výuku pilotů i pozemního personálu vzdušných sil Afghánské národní armády),
- Strážní rota BAF (působí od října 2013 v provincii Parwan s cílem provádět bezpečnostní opatření a eliminovat nepřátelské aktivity proti základně, bezpečnostní opatření provádí v severní části zóny Bagram spolu s americkými, gruzínskými a afghánskými partnery),
- Skupina Nasaditelného spojovacího modulu (DCM-B) představující specialisty v oblasti komunikačních technologií,
- Zastoupení na velitelstvích Resolute Support Mission.

Velitelství ÚU AČR sídlí na základně Mezinárodního letiště Hamida Karzáiho v Kábulu, kde ke konci loňského roku došlo k slavnostnímu převzetí operačního úkolu od 17. ÚU AČR RMS. Až do června 2019 tak bude komplexní podporu jednotkám AČR na území Afghánistánu poskytovat právě 18. ÚU AČR RMS. Ta je charakterizována jako především podpora k zabezpečení systému administrativní a logistické podpory, včetně koordinace

zdravotnického zabezpečení. V březnu 2019 sloužilo v misi RSM v Afghánistánu 304 vojáků z AČR (Roušar 2006).

- **Litva a Lotyšsko**

V případě mise v Lotyšsku a Litvě se jedná o výsledek Varšavského summitu NATO v polovině roku 2016. Na základě dohody na summitu byla vytvořena čtyři bojová uskupení v síle posíleného praporu. Bojová uskupení působí v Polsku pod vedením USA, v Litvě pod vedením Německa, v Lotyšsku pod vedením Kanady a v Estonsku pod vedením Velké Británie. V Lotyšsku působí čeští vojáci již od počátku letošního roku jako druhé úkolové uskupení. Toto uskupení je tvořeno především minometnou četou 71. Mechanizovaného praporu z Hranic a tvoří ho 55 vojáků. V zemi působí na základně v prostoru Adazi. V Litvě pak od počátku letošního roku působí také druhé úkolové uskupení, které ovšem představuje mechanizovanou rotu ze Žatce s obrněnými vozidly Pandur a jedná se o 230 vojáků. Čeští zástupci zde působí spolu s vojáky z dalších sedmi zemí, konkrétně v oblasti Rukla. V druhé polovině letošního roku je plánováno střežení vzdušného prostoru Pobaltí pomocí letounů JAS-39 Gripen, což by mělo zajistit 70 českých vojáků (Army, 2019 a).

- **Kosovo**

V Kosovu probíhá mírová operace NATO, ve které působí mnoho států a která byla zahájena již v roce 1999. Původně se jmenovala Joint Guardian, od roku 2005 se přejmenovala na Joint Enterprise. V misi KFOR, (zkratka názvu Kosovo Force) působí od února 2019 Úkolové uskupení HQ KFOR, což je 16. skupina deseti českých vojáků, kteří působí v Prištině. Hlavním cílem českých vojáků je přispívat k vytváření a udržování bezpečného prostředí v zemi, díky čemuž bude moci pokračovat mírový proces a demokratický vývoj bez přítomnosti mnohonárodních vojenských jednotek (Army, 2019 a).

Dle Natoaktual (2019) se že počet vojáků v misi KFOR se neustále snižuje. Počáteční velikost byla 46 tisíc osob a v roce 2007 už se jednalo jen o 16 tisíc osob, a v roce 2011 už v zemi působilo jen 6 tisíc osob. V rámci KFOR působí v současnosti kromě České republiky i tyto členské státy NATO: Belgie, Bulharsko, Dánsko, Estonsko, Francie, Itálie, Kanada, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Německo, Nizozemí, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Turecko, USA a Velká Británie. Operace se zúčastnily i země, které nejsou členy NATO, konkrétně Argentina, Arménie, Ázerbajdžán,

Finsko, Gruzie, Irsko, Maroko, Rakousko, Spojené arabské emiráty, Švédsko, Švýcarsko a Ukrajina.

4.3 Operace v rámci EU

Evropská unie uskutečnila 18 operací a misí přičemž mnohé mise byli za hranicemi EU a to v Kongu, Jižním Sudánu a Iráku, což nasvědčuje tomu, že EU přispívá také k řešení problematik a konfliktů ve světě. Jak lze vidět v Tab. 4.7 tak AČR se aktivně zapojuje do misí v rámci EU.

Tab. 4.7 Operace AČR v rámci EU

Název	Popis	Lokace	Počet	Období
CONCORDIA	Operace EU	Makedonie	2	2003
Althea	601.skss	Bosna a Hercegovina	400	2004 – 2008
EUFOR – Čad		Čad	2	2007 – 2009
Althea		Bosna a Hercegovina	2	
NAVFOR ATALANTA		Somalsko	3	
NAVFOR MEDITERRANEAN		Itálie	5	
EUTM – M		Mali	42	

Zdroj: Hospodářské noviny 2019, Vlastní zpracování

- **Somálsko**

aktuální mise EU Navfor Somalia probíhá již od roku 2008 v Somálsku jako operace Atalanta. Jedná se o první námořní operaci pod záštitou Evropské unie. Operace je součástí Světového potravinového programu (WFP) a zajišťuje ochranu plavidel, které zabezpečují dodávky potravin a pomoc utečencům v Somálsku. To je hlavní cíl mise, nicméně dalším úkolem vojáků je zneškodnit projevy pirátství a ozbrojené přepadávání u somálského pobřeží. Misi plní osm stálých států, a to Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Řecko a Španělsko. Nečlenskou zemí je Norsko. Na velitelství operace, které je ve Velké Británii, pomáhají také vojáci z těchto států: Černá Hora, Česká republika, Finsko, Chorvatsko, Irsko, Kypr, Malta, Srbsko, Švédsko a Ukrajina. V rámci České republiky se jedná o 19. Skupinu

AČR, která převzala plnění operačního úkolu ke konci března letošního roku, a která je tvořena třemi vojáky (Army, 2019 a).

- **Bosna a Hercegovina**

V Bosně a Hercegovině probíhá vojenská operace ALTHEA. Jejím cílem je poskytnout ozbrojeným silám Bosny a Hercegoviny pomoc s výcvikem jednotek a podporou udržení bezpečného prostředí ve státě. Od roku 2004 převzala Evropská unie za mírovou operaci ALTHEA odpovědnost. Česká republika se do mise zapojila od roku 2010, kdy se čeští vojáci dostali do velitelství EUFOR v Sarajevu. V operaci působí 17. Skupina AČR EUFOR, a to od konce roku 2018, přičemž mise bude ukončena na konci roku 2019 (Army, 2019 a).

- **EUNAVFOR MED**

Operace EUNAVFOR MED, která je pod záštitou Evropské unie, není operací v jedné dané zemi. Jedná se o operaci, v rámci které jsou od roku 2015 kontrolovány, odkláněny a zadržovány plavidla převaděčů v mezinárodních vodách. O této operaci rozhodla Evropská unie jako o jedné z mnoha aktivit komplexní reakce na problém masové nelegální migrace lidí z afrických zemí do Evropy. EUNAVFOR MED je další z aktivit EU, dříve probíhaly například operace TRITON, POSEIDON a SOPHIA. Dlouhodobým cílem unie je pomocí těchto operací zničení operačního modelu obchodníků s lidmi ve Středomoří. Česká republika v operaci působí již od roku 2015 (Army, 2019 a).

- **Mali**

Mise v Mali představuje výcvikovou misi vedenou pod záštitou Evropské unie. Byla zřízena rozhodnutím Rady bezpečnosti OSN v roce 2012 a na základě žádosti malijské vlády. Rezoluce OSN vyzvala členské státy i další organizace včetně Evropské unie k poskytnutí pomoci státu Mali, a to zejména prostřednictvím výcviku ozbrojených malijských sil a materiálního vybavení. Cílem AČR, která se do mise také zapojila, a to v roce 2013, je podpořit ozbrojené síly v Mali, a zlepšit jejich taktiku boje a pomoci jim i formou materiálního vybavení (zbraně pro boj proti povstalcům a islamistickým radikálům) pro zachování suverenity a integrity země. Původně byla nebojová mise stanovená 15 měsíců, později byla prodloužena. Nejnovějším mandátem bylo v České republice stanoveno navýšení počtu českých vojáků, a to z původních 50 na 120 vojáků. Vojáci dle mandátu budou působit v Mali v letech 2018 až 2020. V březnu letošního roku převzalo operační úkol 13. Úkolové uskupení AČR EUTM. Jednotka v malijském Bamaku doprovází velitele a štáb mise, podílí se na výcviku malijské armády, a

na tomto úkolu spolupracuje s jednotkami z Francie, Mali, Německa a Španělska (Army 2019 a).

4.4 Mise v rámci OSN

AČR vyslala od roku 1990 do mírových misí OSN na 3760 vojáků, přičemž ve většině případů působili v zemích rozvrácených dlouhodobými konflikty, v nichž dochází k válečným zločinům. Cílem mírových misí je udržet mír a zabránit nedemokratickém vývoji v těchto zemích (Ministerstvo obrany 2018).

Tab. 4.8: Přehled misí AČR v rámci OSN

Název	Popis	Lokace	Počet	Období
UNGCI	Humanitární operace	Irák	320	1991 – 2003
UNSCOM		Irák		1991 – 1993
UNPROFOR	Mírová mise	Země bývalé Jugoslávie	2250	1992 – 1996
UNOMOZ		Mosambik		1993 – 1995
UNOMIL		Libérie		1993 - 1997
UNOMIG		Gruzie		1994 – 2009
UNCRO	Mírová mise	Chorvatsko	750	1995 – 1996
UNPREDEP		Makedonie		1995 – 1999
UNATES	Mise – polní nemocnice	Chorvatsko	100	1996 – 1998
UNMOP		Chorvatsko		1994 – 2002
UNMOT		Tádžikistán		1994 – 2000
UNMIK		Kosovo		1999 – dosud
UNAMSIL		Sierra Leone		1999 – 2005
MONUSCO		Demokratická republika Kongo		2000 – dosud
UNMEE		Etiopie, Eritrea		2001 – 2008
UNMIL		Libérie		2003 – 2008

UNAMA	Afghánistán	2008 – 2017
UNSMIS	Sýrie	2012

Zdroj: Hospodářské noviny 2019, Vlastní zpracování

- **Izrael**

Izraelská mise nese název The United Nations Disengagement Observer Force (UNDOF). Byla stanovena Radou bezpečnosti OSN již v roce 1974 s cílem udržení míru mezi Sýrií a Izraelem. Mise dále měla dohlížet na stažení izraelských a syrských sil. Mandát mise je obnovován vždy po půl roce. Vzhledem ke zhoršené bezpečnostní situaci v Sýrii mohla OSN naplňovat svůj mandát pouze částečně na straně Izraele. V současnosti se ale bezpečnostní situace na území zlepšuje, a jsou prováděny rekonstrukce pozorovacích stanovišť. Velitelství mise se nachází na základně Camp Faouar. Česká republika se zapojila do velitelské struktury na počátku roku 2015, v polovině roku 2018 začala plnit úkoly 4. skupina tří českých vojáků. Na konci roku 2018 k nim přibyl další důstojník operačního centra. Aktuální mandát umožňuje v letech 2018 až 2020 působení dalších deseti českých vojáků (Army, 2019 a).

- **Sinaj**

Operace na Sinaji je nazvaná Multinational Force and Observers (MFO) a vznikla na žádost egyptské vlády. Na dodržování bezpečnostních podmínek mírové dohody mezi zeměmi Egyptem a Izraelem dohlíží celkem 1660 příslušníků ozbrojených sil z celkem 12 zemí, a také více než 170 civilních pracovníků a skoro 500 dodavatelů. Za Českou republiku v operaci působí od roku 2009 celkem tři důstojníci a od roku 2013 jednotky leteckého kontingentu. 10. letecká jednotka se skládá z 18 osob. Jedním z hlavních úkolů operace MFO je provoz kontrolních a propouštěcích míst a pozorovatelská činnosti podél hranic Egypta a Izraele. Tato operace vznikla již v roce 1982 po navrácení území Sinaje Egyptu od Izraele (Army, 2019 a).

- **Další mise**

Vojáci AČR jsou kromě výše zmíněných misí také vysíláni k plnění úkolů jako pozorovatelé. Vojáci se buď podílejí na řízení misí, nebo monitorují bezpečnostní či politickou situaci v oblasti konfliktu. V současnosti působí devět českých vojáků jako pozorovatelé v rámci misí OSN. Jedná se o tyto mise: 2 DR Kongo (MONUSCO), 2 Kosovo (UNMIK), 3 Středoafrická republika (MINUSCA), 2 Mali (MINUSMA) (Army, 2019 a).

- **Další aktivity**

Armáda se účastní skutečně mnoha aktivit i v rámci České republiky, po více než šesti letech se čáslavský pilotní i pozemní personál vrátil na testovací základnu do Švédska. Zde se piloti účastní cvičení taktického letectva Nordic Fires 2019. Na závěr cvičení jsou naplánovány ostré střelby. Armáda také zveřejňuje nákup nového vybavení (naposledy například nová vyprošťovací vozidla pro vojáky z Tábora, Žatce, Vyškova, Klatov a Jindřichova Hradce) a mnoho různých cvičení. Jedním z nich bylo v letošním roce cvičení Safeguard Temelín 2019, ve kterém tři stovky vojáků, policistů a dalších lidí cvičili ochranu jaderné elektrárny před případným teroristickým útokem (Army, 2019 b).

4.4.1 Budoucí zakázky obrněných vozidel a vrtulníků

V současnosti jsou ve společnosti i mezi politiky často diskutované plánované zakázky na koupi obrněných vozidel a vrtulníků. Jak již bylo v práci uvedeno, Ministerstvo obrany plánuje největší nákup v historii české armády, a to pořízení 210 pásových bojových vozidel pěchoty za 53 miliard korun. Takzvaní „obrněnci“ nahradí zastaralé BVP-2 (Hospodářské noviny, 2019).

V budoucích letech, k 210 obrněncům by mělo také přibýt 29 vyprošťovacích speciálů Tatra. Pro srovnání také uvádí, že například pronájem gripenů na 12 let stojí více než 20 miliard a kolové transportéry Pandur stály Českou republiku téměř 15 miliard korun. Ministerstvo obrany přitom slibuje, že nový tendr bude transparentní, podmínkou má být zapojení českých firem. Na posledním zasedání v roce 2018 se vláda rozhodla, že stát nevypíše otevřené výběrové řízení, ale přímo osloví čtyři výrobce bojových vozidel. Jedná se o typy ASCOD, CV90, Lynx a Puma. První kusy nových bojových vozidel by měli mít vojáci k dispozici v roce 2020. Vozidla by měla být schopna boje s jakýmkoliv prostředkem protivníka, tedy na zemi i ve vzduchu. Měla by mít schopnost ničit tanky a být na absolutní špičce v oblasti komunikace. V dubnu 2019 plánuje Ministerstvo obrany podepsat smlouvu na nákup 62 obrněných vozidel Titus za 5,5 miliard korun a následně se plánuje smlouva s Českou zbrojovkou na 14 tisíc nových útočných pušek Bren a 20 tisíc pistolí, to vše v celkové ceně přes 2 miliardy korun. Samohybné houfnice Dana má nahradit 52 nových, a to za 5 miliard Kč. Momentálně se posunula zakázka na nové víceúčelové vrtulníky. Původně totiž chtělo Ministerstvo obrany získat 12 takových vrtulníků za necelých 12 miliard korun. Dále se plánoval nákup 8 mobilních radarů za necelé 3 miliardy. Tendr však byl zrušen a ministr obrany navrhl, aby Česká republika radary koupila přímo od izraelské vlády ČT24 (2018)

4.5 Důležité závazky

Táto kapitola bude věnována plnění závazků pro výdaje na bezpečnost a také postoj České republiky k PESCO a plánovaným zakázkám obrněných vozidel a vrtulníků. Jak je ale patrné, Armádě ČR česká společnost velice důvěřuje a věří ve schopnosti vojáků a podporuje i aktivity armády. Jak například uvádí Centrum pro výzkum veřejného mínění v březnovém průzkumu, v letošním roce občané v rámci veřejných institucí vyjádřili největší důvěru právě v armádu (celých 70 %), přičemž následovala policie ČR (69 %), soudy (57 %) a banky (55 %) (CVVM 2019).

4.5.1 Plnění závazků pro výdaje na bezpečnost

V posledních letech se čím dál častěji ozývají názory odborníků, že výdaje na armádu a jejich zvyšování je v zemích NATO nedostatečné. Konkrétně Česká republika se v oblasti vydávaných peněz na obranu nachází v poslední čtvrtině zemí NATO. Tempo přílivu peněz i přes navyšování neodpovídá současné bezpečnostní situaci a bezpečnostním hrozbám (Eurozprávy, 2016).

Na konci roku 2018 bylo zveřejněno, že v České republice porostou v příštích třech letech výdaje na obranu zhruba o deset procent ročně. Zatímco v letošním roce 2019 má ministerstvo možnost hospodařit s téměř 77 miliardami korun, v roce 2021 už se bude jednat o více než 85 miliard korun. Hlavním úkolem ministerstva zůstává dosáhnout dvouprocentního podílu obranných výdajů na HDP do roku 2024. V případě dosažení dvouprocentního podílu by rozpočet činil už 130 miliard korun (Euro, 2018).

4.5.2 Česká republika a PESCO

V oblasti bezpečnosti a výdajů na bezpečnost je v současnosti v rámci Evropské unie často diskutována takzvaná stálá strukturovaná spolupráce, tedy Permanent Structured Cooperation (PESCO). PESCO vzniklo na konci roku 2017 a představuje společný a lépe organizovaný rozvoj obranných schopností zúčastněných členských zemí, navýšení operační připravenosti, a právě i vyššímu příspěvku států na bezpečnost a obranu Evropy. V rámci PESCO navrhuje členské země projekty, které mohou posílit evropské obranné schopnosti. Navržené projekty jsou pak schvalovány Radou. Do projektu se zapojilo 25 z 28 členských zemí. Neúčastní se Dánsko, Irsko a Velká Británie (Euroskop, 2018).

Spolu se vznikem Evropského obranného fondu (EDF) v roce 2017 lze vznik PESCO považovat za nejdůležitější mezníky v budování evropské obranné spolupráce od založení Evropské obranné agentury (EDA) v roce 2004. PESCO je velmi důležité zejména proto, že Evropa čelí v současnosti dosud nepoznaným výzvám, které testují evropskou schopnost jednat, ať už jsou výzvami a hrozbami teroristické útoky v Evropě, neutuchající migrační vlny, sílící populismus nebo takzvaný Brexit a další. Cílem PESCO je přispět k výraznému posílení role EU jako globálního aktéra. V právním rámci je v PESCO důležitý takzvaný Protokol č. 10, který uvádí cíle i závazky členských států. Ty se v Protokolu zavazují mimo jiné spolupracovat za účelem dosažení cílů v oblasti investičních výdajů na obranné vybavení, co možná nejvíce sladovat své obranné aparáty a pokud je to možné, sdružovat a specializovat obranné prostředky a schopnosti, přijímat konkrétní opatření k posílení interoperability, flexibility a schopnosti nasazení sil, nebo se účastnit vývoje hlavních společných programů vyzbrojování v rámci EDA Kolín (2018).

Jaký postoj zaujímá k PESCO Česká republika? Obecně lze říci, že velmi kladný. Projektu PESCO se nejvíce obávají USA, které nechtějí přijít o své místo v Evropě a mají obavy, aby PESCO postupně nenahrazovalo NATO. Přestože Česká republika nepřidává z rozpočtu na obranu takové procento HDP, které by měla, již od vzniku spolupráce PESCO chtěla stát v čele minimálně jednoho ze 17 prvotních projektů. V řadě z nich také hodlala spolupracovat (Euractiv, 2018).

K prvním sedmnácti projektům, které Rada EU schválila v březnu 2018, patří následující: Vojenská mobilita, Evropské lékařské velitelství, Středisko pro výcvikové mise EU, Kybernetické týmy rychlé reakce CRRTs, Platforma pro sdílení informací o kybernetických hrozbách, Evropské zabezpečené softwarové rádio ESSOR, Evropský logistický uzel, Vývoj obrněných bojových vozidel, Operační středisko pro reakci na krize, Systém strategického velení a řízení pro mise SBOP, Nepřímá palebná podpora EuroArtillery, Soubor vojenských schopností pro pomoc při katastrofách, Energetické zabezpečení operací, Výcvikové certifikační středisko pro evropské armády, Námořní systémy pro protiminová opatření, Kontrola a ochrana přístavů a pobřeží, a Modernizace systému námořního sledování (Euroskop, 2018).

V současnosti již PESCO nezahrnuje pouze prvotních 17 projektů, ale ve dvou vlnách jich EU schválila již 34. Česká republika je v současnosti zapojena do sedmi z nich jako účastník a do šesti dalších jako pozorovatel. Účastní se například projektu vojenské mobility,

zdravotní péče, výcvikových misí EU nebo zlepšení sdílení základů. Česká republika v rámci PESCO povede projekt věnující se elektronickému boji. Konkrétně se bude jednat o navyšování schopností a posilování interoperability v oblasti elektronického boje za účelem další spolupráce při sběru informací, sledování a průzkumu. Posuzován bude také potenciál využití pasivních sledovacích systémů, jejichž výroba má v České republice dlouholetou tradici. Znamé jsou třeba pasivní radiolokátory Věra nebo Tamara. Tento projekt, který by měla Česká republika vést, už podpořilo dalších šest států. Účastnit by se ho mělo také Německo, a jako pozorovatelé by se zúčastnily státy Itálie, Litva, Nizozemsko, Slovensko a Švédsko. V první polovině roku 2019 bude zahájeno mezinárodní jednání účastníků projektu. (Euractiv, 2019).

4.5.3 ČR a Evropská obranná agentura

V rámci budoucnosti české armády a Evropské unie, a tedy i společné obrany, je nutné přiblížit Evropskou obrannou agenturu (EDA). EDA sdružuje celkem 27 členských zemí Evropské unie s výjimkou Dánska. Byla zřízena v roce 2004 za účelem podpory projektů spolupráce v oblasti evropské obrany a rozvoje vojenských zdrojů členů. EDA dále zajišťuje platformu pro spolupráci mezi ministry obrany států EU. Agentura navíc uzavřela dohody s dalšími státy mimo unii, například s Norskem, Srbskem, Švýcarskem a Ukrajinou (Europa.eu, 2019).

Česká vláda souhlasí s myšlenkou Evropské unie, že Evropa musí převzít větší zodpovědnost za vlastní bezpečnost a upevnit svou úlohu spolehlivého partnera v oblasti bezpečnosti. Za tímto účelem byla založena jak EDA, tak například i výše zmiňované PESCO. Česká vláda stojí za názorem, že místo České republiky je v Evropské unii, a snaží se plnit závazky v rámci PESCO i EDA (Vláda ČR, 2018).

4.6 EU, NATO a budoucnost Armády České republiky

Budoucnost české armády lze označit jako početnější, moderně vybavenou a akceschopnou. Česká armáda má být v nejbližších letech modernizována a jde o velmi ambiciózní plán. Na zhruba sto projektů, od modernizace současné techniky, až po nákupy techniky zcela nové, chce do roku 2027 Ministerstvo obrany vynaložit až sto miliard korun. Schopnost AČR má být na kvalitativně vyšší úrovni, velení armády bude vycházet z Koncepce výstavby Armády ČR. Kromě již zmíněných velkých nákupů armádní výzbroje má být do roku 2020 nakoupeno také 5,5 tis balistických vest, téměř 15 tisíc přileb nebo více než 4 tisíce přístrojů pro noční vidění a další. Od nové koncepce a nového vybavení si armáda slibuje také

více nových vojáků, a mají také vzniknout zcela nové jednotky, jako například výsadkový pluk nebo velitelství kybernetických sil. Armáda by dále měla v příštích letech získat efektivní jednotku velmi rychlé reakce. Do roku 2025 by měly být vybrány i nové drony, které nově ponesou i zbraně, a nebudou tak jako doposud sloužit jen k průzkumu. Armáda také připravuje přechod z dvoustupňového velení na třístupňové. Strategickou úroveň bude zajišťovat generální štáb, operační úroveň pak dvě operační velitelství, taktickou úroveň jednotky. Pokud se všechny plány armádě povedou a vláda na ně schválí rozpočet, měla by být AČR skutečně na profesionální úrovni a s velice kvalitní technikou i velením. Ostatně dosavadní kvalitativní růst armády dokazuje, že je to možné (Česká pozice, 2018).

4.6.1 Koncepce výstavby armády České republiky 2025

Koncepce výstavby Armády České republiky vychází z bezpečnostních zájmů a potřeb k zajištění obrany ČR zformulovaných v mezinárodních smlouvách, právních předpisech, Obranné strategii ČR, bezpečnostní strategii ČR a Dlouhodobém výhledu pro obranu 2030. Koncepce je vytvořená v souladu s bezpečnostními a vojenskými dokumenty NATO a Evropské unie a má přímou vazbu na její obranné a plánovací procesy. Koncepce je základním dokumentem specifikujícím požadavky na výstavbu AČR pro obranu ČR a strategie k dosažení požadavků kolektivní obrany. Základním pilířem obrany ČR je zajištění aktivní účasti a spolupráci v rámci systému kolektivní obrany NATO, opírající se o silnou transatlantickou vazbu, zefektivněním schopností EU pro zvládnutí krizí a spolupráci nejenom regionální měřítku, ale také s partnerskými zeměmi. Armáda ČR musí být schopná a připravená bránit území ČR v rámci kolektivní obrany NATO a plnit úkoly ve prospěch společné bezpečnostní a obranné politiky EU a OSN a v případě nutnosti být zařazena jako součást ad hoc vytvořené koalice. Armáda ČR se zapojuje do společného boje proti terorismu a poskytuje své zdroje v případě mírových misí a ostatních vojenských akcí ve spolupráci s EU a NATO (Koncepce výstavby Armády České republiky 2025, 2019).

Základním předpokladem pro efektivní zajištění obrany státu je existence dlouhodobého zdrojového rámce (finančních, lidských a materiálních zdrojů). Je potřeba zvýšení rozpočtu na armádu na 2 % HDP, který umožní stabilizaci a rozvoj schopností po roce 2020. Velká část vojenského materiálu je zastaralá a úroveň standardizace je příliš nízká. Tato nedostatečná materiální připravenost omezuje operační použití a snižuje bojovou efektivnost (Koncepce výstavby Armády České republiky 2025, 2019)

Při zhodnocení současného stavu AČR a vnějšího prostředí lze zhodnotit, že spolupráce a členství v NATO pozitivně přispívá k nárůstu odborné připravenosti a posílení interoperability se spojenci (Koncepte výstavby Armády České republiky 2025, 2019).

Koncepte vychází z následujících priorit:

1. Výstavba AČR k obraně ČR a kolektivní obraně v rámci NATO.
2. Výstavba AČR k naplnění mezinárodních závazků mimo obrany ČR a kolektivní obrany NATO.
3. Výstavba AČR k plnění úkolů, které přímo nesouvisí s obranou státu proti vnějším vojenskému napadení a s mezinárodními závazky.

(Koncepte výstavby Armády České republiky 2025, 2019)

Níže v Tab. 4.9, jsou vybrány některé z klíčových silných a slabých stránek současného stavu AČR dle Koncepte výstavby AČR 2025. Mezi zásadní slabiny AČR lze zařadit zastaralost vojenské techniky a množství letecké techniky.

Tab. 4.9: Hodnocení současného stavu AČR.

Slabé stránky	Silné stránky
Nedostatečná úroveň vnitřní a vnější interoperability	Pevné zakotvení v systému kolektivní obrany a poskytování odpovídajícího příspěvku NATO a EU
Nedokončené transformační procesy	Zkušenosti z operačního nasazení sil a prostředků v mnohonárodních operacích
Nenaplněnost AČR personálem a materiálem	Modularita sil, taktická úroveň
Zhoršování struktury personálu	Ochrana vojsk proti zbraním hromadného ničení
Nedostatečný počet a připravenost záloh	Bojové zkušenosti a připravenost speciálních sil
Omezování schopností v důsledku fyzického a morálního zastarávání vojenského materiálu	Osobností charakteristiky a rozvojový potenciál personálu (kreativita, flexibilita a adaptabilita)
Legislativní a časová náročnost procesu akvizice nového vojenského materiálu	Koncept profesionálních sil
Infrastruktura neodpovídá moderním nárokům života a výcviku	
Nevyužitý potenciál personálu	

Nedostatečný rozvoj simulačních a
trenažerových technologií
Nedostatečné operační a pohyblivé rezervy
materiálu a munice

Zdroj: Hospodářské noviny 2019, Vlastní zpracování

Koncepce stanovuje přesné cíle pro AČR do roku 2025 a také nástroje pomocí kterých, lze tyto cíle splnit.

Nástroje k potlačení nedostatků:

- Vymezení strategického směřování ČR v oblasti bezpečnostní a obrany (komplexní přístup),
- Příslib vládních koaličních stran navyšovat výdaje na obranu a vytvořit předvídatelný zdrojový rámec,
- Zapojení do mnohonárodní spolupráce rozvoje schopností (NATO, EU, regionální a bilaterální kooperace),
- Odpovídající právní rámec pro stabilizaci činnosti a rozvoje ozbrojených sil,
- Pozitivní vnímání AČR ze strany veřejnosti a dlouhodobá důvěra v tuto instituci.
- Občanská iniciativa a tlak na politické strany na zvýšení výdajů na armádu,
- Inovační potenciál průmyslu, investice do vědy a výzkumu a jeho schopnost mezinárodní spolupráce,
- Kultivace pocitu spoluodpovědnosti občanů ČR za obranu země,
- Nahrazení techniky ruské provenience v závislosti na dostupnosti finančních prostředků.

Hlavní projekty rozvoje schopností k dosažení cílů do roku 2025:

- Pozemní síly: Nákup kolových i pásových obrněných vozidel, minometů a materiály pro vyhledávání a likvidaci výbušnin,
- Vzdušné síly: Pronájem anebo akvizice 14 ks nadzvukového letounu JAS-39, 4ks transportních vrtulníků a středního transportního letounu,
- Speciální síly: Akvizice LRD Armoured SOV 3 jako náhradu za osobní terénní automobil Land Rover Defender,
- Zpravodajské zabezpečení v AČR: dokončení náhrady systému elektronického boje VERA S/M novým systémem, modernizace průzkumných, rušících a ochranných

prostředků. Dále také dle požadavku NATO modernizace stacionárních, nasaditelných prostředků a rozvoj pozemních navigačních systémů.

Pro naplnění cílů koncepce bude třeba vynaložit do roku 2025 460 mld. Kč (Koncepce výstavby Armády České republiky 2025, 2019)

4.6.2 Globální strategie Evropské unie

Globální strategie zahraniční a bezpečnostní politiky EU se opírá o vizi a ambici silnější Unie, která je ochotná a schopná zajistit významnější přínos pro své občany i pro svět. Tato strategie byla schválena 1. 6. 2016, velká zásluha na vytvoření strategie náleží vysoké představitelce Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politice a místopředsdkyně Evropské komise Federicy Mogheriniové. Strategie reaguje na období, ve kterém se svět i Evropa nachází, objevují se krize v různých podobách. Evropský projekt, který v bezprecedentní míře přinesl mír, prosperitu a demokracii, je zpochybňován euroskeptiky. Euroskeptici kritizují myšlenku evropské integrace, kvůli její nedostatečné flexibilitě a pohotovosti řešit aktuální problémy jako jsou migrační krize anebo terorismus. Globální strategie se věnuje otázkám bezpečnostní v 1 a 2 částí která spadá do oblastí vnější bezpečnostní (Globální strategie zahraniční a bezpečnostní politiky EU 2016).

1. **Naše společné zájmy a zásady** – EU bude podporovat **mír** a zajistí **bezpečnost** svých občanů a svého území. Vnitřní a vnější bezpečnost bude stále velice důležitým tématem, jelikož bezpečnost v zemích EU závisí na míru za jejich hranicemi. EU se bude snažit zvýšit **prosperitu** svých občanů pomocí otevřeného a spravedlivého mezinárodního hospodářského systému. Dále EU slibuje podporu demokratického systému a světového pořádku založenou na pravidlech OSN. Strategie poukazuje na nutnost jednotnosti zemí EU a spolupráci s ostatními zeměmi.

2. Priority vnější činnosti

- **Bezpečnost naší Unie** – EU zvýší míru, v níž přispívá k evropské kolektivní bezpečnostní, a bude těsně spolupracovat se svými partnery, v první řadě s NATO. Evropa bude vyvíjet větší tlak na zvýšení bezpečnosti uvnitř Unie, a to bojem proti terorismu a hrozbám ve formě kybernetických útoků.

- **Odolnost států a společností na východě a na jihu:** stabilita v partnerských a sousedských zemích přispívá k stabilitě i v EU.
- **Integrovaný přístup ke konfliktům:** komplexní přístup ke konfliktům.
- **Kooperativní regionální uspořádání:** Zvýšení významu regionální spolupráce, která umožňuje státům a národům lépe zvládat obavy v oblasti bezpečnosti, využití ekonomických přínosů globalizace, plněji prezentovat vlastní kulturu a identitu a ovlivnit dění ve světě.
- **Globální správa a řízení pro 21. století:** EU bude usilovat o silnější OSN, která bude základem mnohostranného pořádku založeného na pravidlech, a bude připravovat globálně koordinované reakce s mezinárodními a regionálními organizacemi, státy a nestátními subjekty.

(Globální strategie zahraniční a bezpečnostní politiky EU 2016).

Hlavní myšlenkou a významem této strategie je nutnost Evropanů převzít větší odpovědnost za vlastní bezpečnost a být připraveni a schopni zabránit vnějším hrozbám a reagovat na ně a chránit se před nimi. Jelikož hlavním úkolem NATO je chránit své členy, z nichž většinu tvoří evropské země, před útokem zvenčí, musí být EU lépe vybavená a organizovaná, aby rozhodujícím způsobem dokázala přispět ke kolektivnímu úsilí a mohla jednat samostatně. Myšlenky této strategie se shodují také s Koncepcí výstavby AČR 2025 viz Kapitola 4.6.1. jelikož jak ČR, tak EU klade velký důraz na schopnost ochránit své území samostatně a být ambicióznější v případě partnerství s NATO. Být větším a silnějším partnerem pro NATO a dalšími aktéry ve světě bude prioritou pro Evropskou unii v následujících letech (Globální strategie zahraniční a bezpečnostní politiky EU, 2016).

5 ZÁVĚR

Aktuální vývoj bezpečnosti ve světě reflektuje potřebu kooperace v řešení regionálních a globálních konfliktů. Svět čelí v současnosti také různým druhům hybridních a kybernetických hrozeb.

Řada členských zemí NATO v minulosti zanedbávala vlastní obranu a neinvestovala do modernizace a rozvoje svých armád včetně České republiky (viz kap. 4.1 a 4.6.2). Obrat nastává především v roce 2014 při ukrajinské krizi a možné hrozbě konfliktu s Ruskem. Roli také očividně sehrál nástup Donalda Trumpa do funkce prezidenta USA (2017) a jeho tlak na zvyšování příspěvků na obranu evropskými členy NATO. To vedlo k modernizaci a mobilizaci členských armád Severoatlantické aliance.

V současné době je NATO klíčovou vojenskou organizací, která dokázala čelit všem vojenským hrozbám nejen na území svých členských zemí, ale také ve světě.

K dalším důležitým aktérům můžeme přiřadit Evropskou unii, a to především v rámci aktivit Společné bezpečnostní a obranné politiky. Nejprve se otázkami bezpečnosti zabývala Společná zahraniční a bezpečnostní politika, která s příchodem Lisabonské smlouvy byla pozměněna na Společnou bezpečnostní a obrannou politiku EU. K nejnovějším aktivitám patří vytvoření agentury EDA, vznik Evropského obranného fondu (EDF) a stálé strukturované spolupráce PESCO, které umožňují vznik řady vědeckých a inovačních projektů, do kterých se zapojuje i Česká republika (viz kap. 5.5.2).

Ke klíčovým dokumentům strategického významu patří i Globální strategie EU a Koncepce výstavby AČR 2025 (kap. 4.6.2 a 4.6.3), které se shodují v prioritách ohledně určité samostatnosti při obraně vlastního území a ambicemi být důležitějším a adekvátnějším partnerem pro NATO. Strategie EU klade důraz na zlepšení kooperace a rozhodovacího procesu v otázkách řešení zásadních bezpečnostních problémů jako je migrace a konflikty v sousedských zemích. EU má za cíl v budoucích letech být rovnocennějším partnerem NATO a společným úsilím řešit efektivněji bezpečnostní problémy.

Česka republika měla a má ambice být aktivní a zapojuje se do vojenských misí nejenom v rámci EU, NATO ale také v rámci OSN (viz kap. 4.2, 4.3 a 4.4). Tyto mise však zároveň i poukazují i na nízkou úroveň materiální vybavenosti AČR, a především pak na zastaralost řady druhů vojenské techniky. I z těchto důvodů vláda vytvořila již zmíněnou Koncepci výstavby AČR 2025, aby zkvalitnila i materiální připravenost armády, díky které má dojít ke zvýšení

samostatnosti v oblasti řešení bezpečnostních problémů. Shodné priority Koncepce výstavby AČR a Globální strategie EU tak lze shrnout do následujících oblastí:

- samostatnost při řešení bezpečnostních otázek na území ČR a EU,
- intenzivnější spolupráce s NATO,
- ambicióznější bezpečnostní politika v rámci SBOP EU.

Armáda České republiky v rámci bezpečnostní politiky EU a spolupráci s NATO v současnosti sehrává spíše sekundární roli, a to především z důvodu výše zmiňovaného zastaralého technického vybavení armády. K výjimkám patří již tradičně chemické vojsko, zdravotnické kapacity a akce speciálních jednotek. V případě klíčových aktivit v bezpečnostní oblasti se Česká republika především zaměřuje na partnerství v rámci NATO, ale lze pozorovat i rostoucí aktivitu v rámci bezpečnostní politiky EU, a to jak v případě misí, tak i PESCO.

Hypotéza formulovaná v úvodu diplomové práce „*Současné mise a operace Bezpečnostní a obranné politiky EU jsou v současnosti klíčovými zahraničními aktivitami Armády České republiky*“, tak nebyla potvrzena, jelikož klíčové zahraniční aktivity AČR proběhly (a probíhají) v rámci NATO. Od roku 1990 se AČR zúčastnila 24 misí v rámci NATO, zatímco ve stejném období se angažovala v 18 misích a operacích bezpečnostní politiky EU (viz kap. 4.2 a 4.3).

Jak je tedy zřejmé, budoucí zahraniční mise AČR by se i nadále měly zaměřovat především na aktivity v rámci NATO, ale lze očekávat vzrůstající ambice Evropské unie, které by však měly být především doplňkem k činnosti NATO a neměly by tuto organizaci v její roli nahrazovat. Aby Česká republika (a její armáda) mohla i v budoucnu svou roli zvládat a adekvátně se angažovat, musí být nejen iniciativní na politickém poli, ale i bez problémů zvládnout náročné přezbrojování (kap. 4.4.1), které bude určovat míru její aktivní účasti v NATO i Evropské unii.

POUŽITÉ ZDROJE

Monografie

1. BALDWIN, Richard E. a Charles WYPLOSZ. *Ekonomie evropské integrace*. 4. vyd. Přeložil Stanislav ŠAROCH. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4568-8.
2. BEDNAŘÍK, P.J. JIRÁK a B. KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3028-8.
3. BOHÁČKOVÁ, Ivana a Magdalena HRABÁNKOVÁ. *Strukturální politika Evropské unie*. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-111-6.
4. CABANISS, William a Václav KLAUS, LOUŽEK, Marek, ed. *Šedesát let od konce druhé světové války: sborník textů*. Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2005. ISBN 80-86547-46-9.
5. CIHELKOVÁ, Eva. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*. Praha: C.H. Beck, 2003. ISBN 80-7179-804-5.
6. CIHELKOVÁ, Eva a Jaroslav JAKŠ. *Evropská integrace - Evropská unie*. Praha: Vysoká škola ekonomická, Oeconomica, 2004. ISBN 80-245-0854-0.
7. DUNSTAN, Simon. *Válka Jom Kippur 1973: Sinaj*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2883-4.
8. *Dlouhodobý výhled pro obranu 2030*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - VHU Praha, 2015. ISBN 978-80-7278-666-4.
9. EICHLER, Jan. *Od Hirošimy po Bělehrad: válka a mír v druhé polovině 20. století*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2251-4.
10. EICHLER, Jan. *Od Sarajeva po Hirošimu: válka a mír v první polovině 20. století*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2179-1.
11. FALEG, Giovanni. *The EU's Common Security and Defence Policy*. Brussels: Centre for European Policy Studies, 2017. 228 s. ISBN 978-3-319-41306-8.
12. FIALA, Petr, Ondřej KRUTÍLEK a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 3., aktualizované, rozšířené a doplněné vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2018. ISBN 978-80-7325-450-6.
13. FIDLER, Jiří a Petr MAREŠ. *Dějiny NATO*. Praha: Paseka, 1997. ISBN 80-7185-145-0.
14. FOJTÍKOVÁ, Lenka. *Postavení Evropské unie v podmínkách globalizované světové ekonomiky*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2014. ISBN 978-80-248-3333-0.

15. FRYŠTENSKÁ, Marcela. *Kypr: etnické otázky*. Ostrava: Key Publishing, 2013. Monografie (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-173-3.
16. GANSER, Daniele. *Nezákonné války: jak země NATO sabotují činnost OSN : kronika doby od Kuby po Sýrii*. Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-271-0499-4.
17. KŘÍŽ, Zdeněk. *Adaptace Severoatlantické aliance na nové mezinárodní bezpečnostní prostředí: aplikace přístupů konceptu kooperativní bezpečnosti*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2006. ISBN 80-210-4218-4.
18. KLEIN, Aaron J. *Protiúder: masakr na mnichovské olympiádě 1972 a vražedná reakce Izraele*. Praha: Práh, 2006. ISBN 80-7252-147-0.
19. NÁLEVKA, Vladimír. *Horké krize studené války*. Praha: Vyšehrad, 2010. ISBN 978-80-7429-011-4.
20. ROUŠAR, Jaroslav. *Česká republika a její profesionální armáda: The Czech Republic and its Professional Armed Forces* [online]. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2006 [cit. 2019-04-21]. ISBN 80-7278-344-0.
21. REIMAN, M.B. LITERA, Karel SVOBODA a Daniela KOLENOVSKÁ. *Zrod velmoci: dějiny Sovětského svazu 1917-1945*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2266-8.
22. ROTTMAN, Gordon L. *Berlínská zeď a vnitroněmecká hranice 1961-89*. Praha: Grada, 2009. Fortifikace (Grada). ISBN 978-80-247-2879-7.
23. SMOLÍK, Josef. *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5131-3.
24. WEISS, Tomáš. *Role policie a armády v Evropské unii: analýza evropské a národní úrovně s využitím případové studie České republiky*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2381-8.
25. WEVILL, Richard. *Britain and America after World War II: bilateral relations and the beginnings of the Cold War*. New York: distributed in the United States exclusively by Palgrave Macmillan, 2012. International library of twentieth century history, 46. ISBN 1848859805.
26. Ker-Lindsay, J. (2005): *EU Accession and UN Peacemaking in Cyprus*, New York, Palgrave Macmillan.

Odborné články

1. Eichler, Jan - Šedivý, Jiří. Hlavní rysy mezinárodní situace po skončení studené války. Eichler, Jan - Šedivý, Jiří. In: *Mezinárodní vztahy* Praha : Ústav mezinárodních vztahů 30, č. 2, (1995,) s. 16-22.
2. FRANK, Libor a Radek KHOL. Evropské bezpečnostní struktury. *Obrana a strategie* [online]. 2003, 17-26 [cit. 3.3.2019]. Dostupné z: <https://www.obranaastrategie.cz/cs/archiv/2/evropske-bezpecnostni-struktury.html>
3. KHARSHILADZE, Nodar a George TARGAMADZE. NATO Facing Today's Challenges, Old and New. *The Polish Quarterly of International Affairs* [online]. 2016, **25**(1), 69-IV [cit. 2019-01-18]. Dostupné z: <https://search-proquest-com.ezproxy.techlib.cz/docview/1792212920?accountid=119841>
4. Talmon, S. (2006): *The European Union – Turkey Controversy over Cyprus or a Tale of Two Treaty Declarations*, Chinese Journal of International Law, Vol 5, No 3, pp.579-616.

Internetové zdroje

1. Armádní noviny. *AN Armádní noviny*. 2019. [online]. [cit. 7.4.2019]. Dostupné z: <https://www.armadninoviny.cz/>
2. Armáda České republiky. AČR – *Armáda České republiky*. 2019. [online]. [cit. 21.4.2019]. Dostupné z: <https://www.armadacr.wegarden.cz/rubriky/struktura-acr/unnamed>
3. Army.cz (a). *Aktuální mise*. 2019. [online]. [cit. 3.4.2019]. Dostupné z: <http://www.mise.army.cz/aktualni-mise/default.htm>
4. Army.cz (b). *Zpravodajství armády ČR*. 2019. [online]. [cit. 4.4.2019]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/scripts/detail.php?pgid=78>
5. Centrum pro výzkum veřejného mínění. *Tisková zpráva: Důvěra k vybraným institucím veřejného života – březen 2019*. 2019. [online]. [cit. 4.4.2019]. Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4893/f9/po190328.pdf

6. Do mírových misí Organizace spojených národů česká armáda vyslala už 3760 vojáku, Ministerstvo obrany [online]. [cit. 27.4.2019]. Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/do-mirovych-misi-organizace-spojenych-narodu-ceska-armada-vyslala-uz-3760-vojaku-144491/>
7. Česká pozice. *Nejambicióznější plán pro českou armádu v novodobé historii*. 2018. [online]. [cit. 7.4.2019]. Dostupné z: http://ceskapozice.lidovky.cz/nejambicioznejsi-plan-pro-ceskou-armadu-v-novodobe-historii-prr-/tema.aspx?c=A180724_135052_pozice-tema_lube
8. České fórum pro rozvojovou spolupráci. *Financování rozvojové spolupráce EU*. [online]. 2017 [cit. 4.4.2019]. Dostupné z: <http://www.fors.cz/rozvojova-spoluprace/evropska-politika/financovani-rozvojove-spoluprace-es/#.XKi7LJgzbIU>
9. Euractiv. *Budoucnost EU: Jako dřív, nebo vzhůru nohama?*. 2017. [online]. [cit. 7.4.2019]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/news/budoucnost-eu-jako-driv-nebo-vzhuru-nohama/>
10. Euractiv. *ČR povede v EU projekt zaměřující se na elektronický boj*. 2019. [online]. [cit. 7.4.2019]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/evropska-unie-a-svet/news/cr-povede-v-eu-projekt-zamerujici-se-na-elektronicky-boj/>
11. Euractiv. *EU v roce 2019: Více peněz na obranu, větší očekávání*. [online]. 2019 [cit. 13.3.2019]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/evropska-unie-a-svet/news/eu-v-roce-2019-vice-penez-na-obranu-vetsi-ocekavani/>
12. Euractiv. *PESCO nesmí nahradit NATO. USA se jinak obávají o své místo v Evropě*. 2018. [online]. [cit. 7.4.2019]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/news/pesco-nesmi-nahradit-nato-usa-se-jinak-obavaji-o-sve-misto-v-evrope/>
13. EUR-Lex (a). *Společná zahraniční a bezpečnostní politika* [online]. 2018 [cit. 4.3.2019]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/foreign_security_policy.html
14. EUR-Lex (b). *Vysoký představitel Unie pro zahraniční a bezpečnostní politiku* [online]. 2018 [cit. 4.3.2019]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/high_representative_cfsp.html

15. Euro. *Výdaje na obranu stoupnou, každoročně by měly růst až o deset procent*. 2018. [online]. [cit. 6.4.2019]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/politika/vydaje-do-obrany-stoupnou-kazdorocne-by-mely-rust-az-o-deset-procent-1433634>
16. Euro. *Stálá strukturovaná spolupráce PESCO*. 2018. [online]. [cit. 6.4.2019]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9282/sekce/stala-strukturovana-spoluprace-pesco/>
17. Europa.eu. *Evropská obranná agentura (EDA)*. 2019. [online]. [cit. 7.4.2019]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/eda_cs
18. European Commission. *EU budget for the future* [online]. 2019 [cit. 6.4.2019]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/future-europe/eu-budget-future_en
19. European Union External Action. *EU-NATO cooperation - Factsheet*. [online]. 2018 [cit. 18.1.2019]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-Homepage/28286/eu-nato-cooperation-factsheet_en
20. Euroskop. *80. léta* [online]. 2019 [cit. 3.3.2019]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8888/sekce/80-leta/>
21. Euroskop (a). *1950-1957* [online]. 2018 [cit. 2.3.2019]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8885/sekce/1950-1957/>
22. Euroskop (c). *Bezpečnostní a obranná politika* [online]. 2018 [cit. 4.3.2019]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8715/sekce/bezpecnostni-a-obranna-politika/>
23. Euroskop (f). *EU a NATO posilují spolupráci* [online]. 2018 [cit. 6.4.2019]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9047/30271/clanek/eu-a-nato-posiluji-spolupraci/>
24. Euroskop (b). *Zahraniční a bezpečnostní politika* [online]. 2018 [cit. 4.3.2019]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8916/sekce/zahranicni-a-bezpecnostni-politika/>
25. Euroskop (d). *Stálá strukturovaná spolupráce PESCO* [online]. 2018 [cit. 13.3.2019]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8916/sekce/zahranicni-a-bezpecnostni-politika/>
26. Euroskop (e). *70.léta* [online]. 2018 [cit. 3.4.2019]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8887/sekce/70-leta/>
27. Eurozprávy. *Druhý muž NATO Pavel v Česku: Výdaje na obranu neodpovídají bezpečnostní situaci*. 2016. [online]. [cit. 6.4.2019]. Dostupné z:

<https://eurozpravy.cz/domaci/armada-a-policie/159389-druhy-muz-nato-pavel-v-cesku-vydaje-na-obranu-neodpovidaji-bezpecnostni-situaci/>

28. Evropská rada. *Spolupráce v oblasti obrany: Rada přijala závěry o spolupráci mezi EU a NATO, v nichž potvrdila společný soubor nových návrhů na další společnou činnost* [online]. 2018 [cit. 12.3.2019]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2017/12/05/defence-cooperation-council-adopts-conclusions-on-eu-nato-cooperation-endorsing-common-set-of-new-proposals-for-further-joint-work/>
29. Evropský parlament (a). *Maastrichtská smlouva a Amsterodamská smlouva* [online]. 2018 [cit. 4.3.2019]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/3/maastrichtska-smlouva-a-amsterodamska-smlouva>
30. Evropský parlament (b). *Společná bezpečnostní a obranná politika* [online]. 2018 [cit. 11.3.2019]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/159/spolecna-bezpecnostni-a-obranna-politika>
31. Hofmann, Stephanie – Reynold, Christopher: EU- NATO Relations: Time to Thaw the Frozen Conflict. SWP Comments, Stiftung Wissenschaft und Politik, June 2007, https://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/comments/2007C12_hof_reyn_ks.pdf, s.5.
32. Hospodářské noviny. *20 let v NATO. Z armády je zkušená profesionální síla. Potřebuje ale dál modernizovat.* 2019. [online]. [cit. 6.4.2019]. Dostupné z: https://infografiky.ihned.cz/20-let-v-nato/r~c8be338640de11e993a6ac1f6b220ee8/?fbclid=IwAR2hlHwepP0zn458HtwLaevfD89QAVmnLc9WueGzyt0Fs1fVZFqZu_phii0
33. International Centre for Defence and Security. *A new era of EU-NATO cooperation.* [online]. 2017 [cit. 12.3.2019]. Dostupné z: https://icds.ee/wp-content/uploads/2018/ICDS_Report_A_New_Era_of_EU-NATO.pdf

34. KOLÍN Vilém. Stálá strukturovaná spolupráce (PESCO): nový pilíř v budování evropské obrany. *Vojenské rozhledy*. 2018, 27 (4), 020-035. ISSN 1210-3292 (print), 2336-2995 (on-line). Dostupné z: <http://vojenskerozhledy.cz/kategorie/pesco>
35. Lidovky. *Má mít EU vlastní letadlovou loď? Merkelové se návrh líbí, mohla by vzniknout ve spolupráci s Francií*. 2019. [online]. [cit. 8.4.2019]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/ma-mit-eu-vlastni-letadlovou-lod-merkelove-se-navrh-libi-mohla-by-vznikout-ve-spolupraci-s-francii.A190311_185909_ln_zahranici_form
36. Ministerstvo obrany České republiky. *NATO - VZNIK*. [online]. 2019 [cit. 14.1.2019]. Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/nato/strategie-a-cile/nato---vznik-2409/>
37. Ministerstvo zahraničních věcí ČR. *Česká republika a Společná bezpečnostní a obranná politika EU* [online]. 2019 [cit. 2.3.2019]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/eu_csdp/index.html
38. NATO. *Relations with the European Union* [online]. 2019 [cit. 12.3.2019]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49217.htm
39. Natoaktual (f). *Co je NATO*. [online]. 2000 [cit. 18.1.2019]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.aspx?y=na_summit/cojenato.htm
40. Natoaktual (a). *Historie NATO*. [online]. 2000 [cit. 16.1.2019]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.aspx?y=na_summit/vzniknato.htm
41. Natoaktual (b). *Chronologie Severoatlantické aliance: I. Období 1946 - 1960*. [online]. 2000 [cit. 16.1.2019]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.aspx?y=na_summit/historienato.htm
42. Natoaktual (c). *Chronologie Severoatlantické aliance: II. Období 1961 - 1980*. [online]. 2000 [cit. 16.1.2019]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.aspx?y=na_summit/historienatoii.htm
43. Natoaktual (d). *Chronologie Severoatlantické aliance: II. Období 1961 - 1980*. [online]. 2000 [cit. 16.1.2019]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.aspx?y=na_summit/historienatoiii.htm

44. Natoaktual. *KFOR* 2019. [online]. [cit. 4.4.2019]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.aspx?y=na_zpravy/mise_kfor.htm
45. Natoaktual (e). *Partnerství pro mír*. [online]. 2000 [cit. 18.1.2019]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.aspx?y=na_summit/partnerstvipromir.htm
46. Natoaktual. *SPECIÁL: Summit NATO v Bruselu 2018*. [online]. 2018 [cit. 18.1.2019]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/special-summit-nato-v-bruselu-2018-da9-/na_projekty.aspx?c=A180206_081605_na_projekty_m02
47. Vláda. *Zasedání Evropské rady (28. června 2018)-závěry*. 2018. [online]. [cit. 7.4.2019]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/dokumenty/zasedani-evropske-rady-28--cervna-2018---zavery-167811/>

SEZNAM ZKRATEK

AČR	Armáda české republiky
CARD	Přezkum obrany
CFSP	Společné zahraniční a bezpečnostní politiky
CIVCOM	Výbor pro civilní aspekty řešení krizí
CPCC	Civilní plánování a provádění
CSDP	Společná bezpečnostní a obranná politika
CSDP	Společná bezpečnostní a obranná politika Evropské unie
ČR	Česká republika
ECB	Evropská centrální banka
EDA	Evropská obranná agentura
EDC	Evropské obranné společenství
EDF	Evropský obranný fond
EDIDP	Evropský program průmyslového rozvoje obrany
EEAS	Evropská služba pro vnější činnost
EGS	Globální strategie pro zahraniční a bezpečnostní politiky EU
EHS	Evropský hospodářské společenství
EPC	Evropská politická spolupráce
ES	Evropské společenství
ESDP	Evropská bezpečnostní a obranná politika
ESUO	Evropské sdružení uhlí a ocelí
EU	Evropský unie
EUISS	Ústav Evropské unie pro studium bezpečnosti
EUMC	Vojenský výbor EU
EUPOL	Policejní mise Evropské unie
EURATOM	Evropské společenství pro atomovou energii

HDP	Hrubý domácí produkt
ICDS	Mezinárodní centrum pro obranu a bezpečnost
ISAF	Mezinárodní bezpečnostní asistenční síly
JEA	Jednotná evropská akt
KBSE	Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě
KFOR	Kosovská jednotka
KSSS	Komunistická strana sovětského svazu
MPCC	Plánování a vedení
NATO	Severoatlantická aliance
NDR	Německá demokratická republika
NFL	Fronta národního osvobození
OPEC	Organizace zemí vyvážející ropu
OSN	Organizace spojených národů
PESCO	Stála strukturována práce
PSC	Politický a bezpečnostní výbor
SACEUR	Spojenecké vojsko
SALT	rozhovory o omezení strategických zbrání
SBOP	Evropská zahraniční a bezpečnostní politika
SHAPE	Plánovací centrum NATO
SRN	Spolková republika Německo
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
SZBP	Společná zahraniční a bezpečnostní politika
TREVI	Terrorisme, Radicalisme, Extrémisme, Violence Internationale
USA	Spojené státy Americké
USD	Americký dolar
WFP	Světový potravinový program

SEZNAM TABULEK

Tab. 4.1: Vyřazená letecká technika	41
Tab. 4.2: Starší letecká technika, dosud nevyřazená	41
Tab. 4.3: Nová letecká technika	42
Tab. 4.4: Pozemní technika - porovnání let 1999 a 2019	42
Tab. 4.5: Druhy pozemní bojové techniky	42
Tab. 4.6: Přehled vojenských misí AČR v rámci NATO	43
Tab. 4.7 Operace AČR v rámci EU	47
Tab. 4.8: Přehled misí AČR v rámci OSN	49
Tab. 4.9: Hodnocení současného stavu AČR	56

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 3.1: Pilíře Evropské unie	27
Obrázek 3.2: Výdaje a zbraňové systémy EU vs NATO	34
Obrázek 3.3: Struktura AČR	39

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 26.4.2019

Bc. Daniel Simonyan

